

Editorial. El desplegament de la Llei 10/2001 d'arxius i documents, pàg. 1 / Qüestions de treball. El Pla Bruniquer: plantejament d'un pla de preservació del patrimoni documental, pàg. 3 / 5è Laboratori d'Arxius Municipals, pàg. 8 / Noticiari. pàg. 10 / Rerefons. Exposició «Pergamins Segellats de l'Arxiu Històric de Tarragona», pàg. 36 / Memòries d'un arxivador de secà. pàg. 38 / Bibliografia. pàg. 39

Primavera 2008

ARXIUS 52

Editorial

El desplegament de la Llei 10/2001 d'arxius i documents

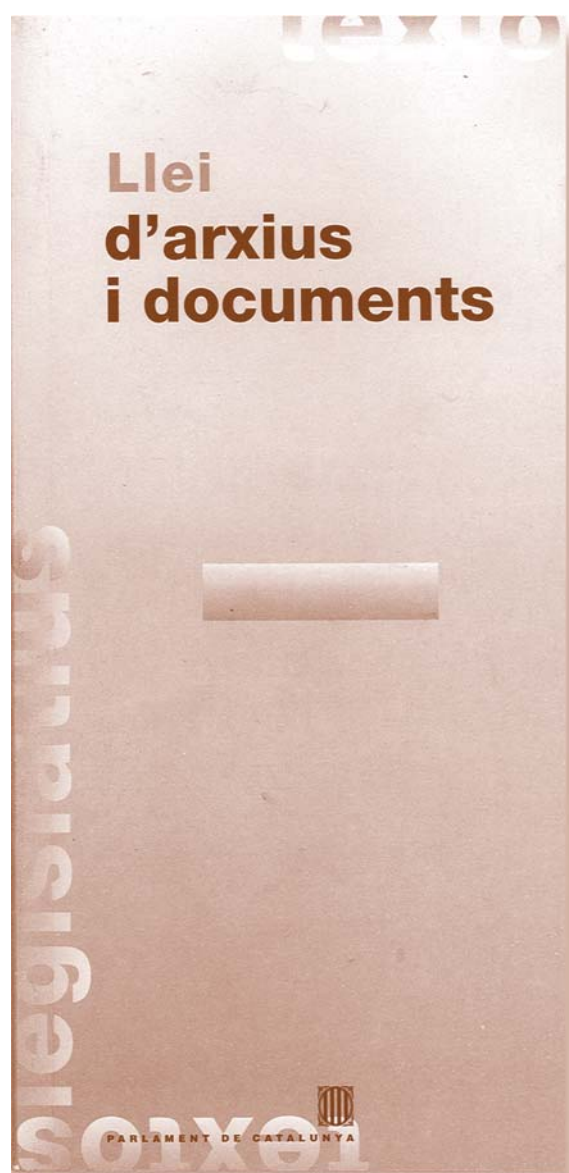
La Llei 10/2001 d'arxius i documents, aprovada per unanimitat del Parlament de Catalunya, constitueix un referent normatiu que té el suport unànim de la col·lectivitat professional. Amb tot, i més enllà de les seves innegables potencialitats, calia fer realitat la reivindicació dels professionals del sector que n'urgien el seu desplegament.

A hores d'ara, el balanç d'aquest desplegament ens mostra que som al final del que podríem denominar com d'execució de la normativa més estructural i que d'ara endavant caldrà planificar curosament quines són les urgències més apremiants del sector.

A tall d'inventari, cal recordar que enguany

disposem d'una legislació bàsica constituïda pels decrets que creen el Consell Nacional d'Arxius i el Decret 13 2008, de 22 de gener, sobre accés, avaluació i tria de la documentació, i que s'està tramitant el Registre d'Arxius. Paral·lelament, l'inici del Cens d'Arxius de Catalunya a les comarques del Priorat i el Vallès Oriental –i la seva continuïtat seqüencial a la resta de comarques catalanes– posa les bases per cloure una primera fase de formulació de les normes més rellevants. En aquest sentit, cal remarcar l'interès del decret que reformula l'antiga Comissió Nacional d'Avaluació i Tria, a la qual s'afegeix una funció de tanta transcendència democràtica com és el tema de l'accés. La configuració d'aquesta doble funció ha aconsellat dibuixar una estructura de treball més complexa, de manera que –a l'igual que es féu amb el Consell Nacional– aquesta Comissió pugui desdoblar-se en una permanent i un plenari, diferenciant clarament una primera fase de treball i elaboració de propostes, amb una segona de més executiva. En aquests moments ens trobem immersos en el procés de rebre les designacions de membres que han de nomenar les institucions i entitats que en formen part.

Cal assenyalar que ja hi ha una primera redacció del Reglament dels arxius comarcals de Catalunya, elaborada per un grup de treball d'arxivers de la xarxa, que en els propers mesos caldrà consensuar amb el col·lectiu professional. I també que molt aviat es procedirà a iniciar els treballs d'actualització del Decret 76/1996 en la mesura que cal afrontar l'il·lusionant projecte corporatiu de gestió documental arreu de l'Administració de la Generalitat amb un suport normatiu que aplegui els extraordinaris canvis soferts pel sector i la societat en aquests darrers anys. Finalment, convé remarcar que tal com es va fer en l'aprovació de l'ordre que creava els grups de treball, és en avançat estat de redacció una ordre relativa a la classificació de la documentació administrativa de la Generalitat i l'Acord de Govern pel qual s'estableixen els principis rectors i calendari del projecte corporatiu del sistema de gestió electrònica de la documentació de l'Administració de la Generalitat de Catalunya (SIGeDA).

Qüestions de treball

El Pla Bruniquer: plantejament d'un pla de preservació del patrimoni documental

Enric Cobo Barri, cap del Servei de Coordinació General d'Arxius

BRUNI... QUÈ? Bruniquer és el nom, la denominació d'un ambiciós projecte de preservació del patrimoni documental de Catalunya liderat per la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental (SGAiGD). El pla és denominat Bruniquer, en recordança d'Esteve Gilabert Bruniquer (Granollers, 1561 – Barcelona, 1641), notari públic i escriptor de ració del Consell municipal de Barcelona, autor de les anomenades *Rúbriques de Bruniquer* i d'altres obres descriptives de l'Arxiu Municipal de Barcelona i sobre la història de Barcelona.

El patrimoni documental de Catalunya ha estat durant molts anys un focus innegable d'atenció per part d'investigadors, historiadors, polítics, etc. La realitat ens ha permès observar com aquesta demanda no es corresponia amb les garanties de preservació de la documentació, ja que en molts casos l'estat de conservació de la documentació no era l'òptim. Per tant, és una obligació professional que els òrgans competents donin resposta a aquestes mancances de conservació del nostre patrimoni documental. Aquesta resposta no pot ser testimonial i en aquest sentit des de la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental s'està donant un important impuls a la preservació del patrimoni documental que es conserva en els arxius de la Generalitat de Catalunya. En aquest context neix, l'any 2006, el projecte "Esteve Gilabert Bruniquer 2006 (Pla Bruniquer)".

Missió del Pla Bruniquer

Aquest projecte, destinat exclusivament a la Xarxa d'Arxius Comarcals (XAC) i l'Arxiu Nacional de Catalunya (ANC), donarà suport a les tasques relacionades amb els fons documentals que es conserven en els arxius, amb la missió de garantir la conservació del patrimoni documental. Més enllà de la missió de conservar el patrimoni, des de la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental valorem la necessitat de preservar per difondre. Conservar els documents en bon estat i establir polítiques de digitalització ha de garantir no només la preservació, sinó també que es faci una difusió que permeti mostrar aquest patrimoni a la ciutadania d'una forma presencial en els arxius o per mitjà del web.

Aquesta missió no és altra que la d'ajudar els arxius comarcals i l'Arxiu Nacional de Catalunya en les tasques d'organització, preservació i conservació de la documentació que es conserva en els arxius. Fins l'any 2006 les actuacions de preservació del nostre patrimoni havien anat recollint actuacions atomitzades geogràficament i sense un criteri de globalitat patrimonial; és a dir, no s'havia definit un pla concret sobre la preservació del patrimoni, sinó que es feien actuacions sobre el patrimoni de forma individual i sense la perspectiva d'una xarxa patrimonial amb una visió de globalitat i integritat. A més, aquestes actuacions responien majoritàriament a actuacions sobre els grans fons documentals, en molts casos concentrats en pocs arxius i que tenien po-

ca incidència en el conjunt d'arxius de la xarxa.

Abast del projecte

La proposta de l'SGA partia de les necessitats de tots els arxius de la xarxa i, en conseqüència, el Pla Bruniquer ha de donar resposta a tots aquests arxius. La visió del patrimoni com un element global ha de permetre desenvolupar projectes de digitalització, per exemple, a l'Arxiu Comarcal del Pallars Sobirà o a l'Arxiu Nacional de Catalunya, sense valorar exclusivament el volum documental i el valor *nacional* dels fons. Aquest pla proposa actuar, òbviament, sobre els fons més "importants", però intervenir i donar suport a actuacions sobre la resta de patrimoni d'àmbit local o comarcal i que té una importància fonamental per la nostra història. En aquesta línia, les directrius de la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental en el desenvolupament del Pla Bruniquer proposen actuacions integrals i que incideixin sobre el conjunt del nostre patrimoni documental.

Per tal de preservar i conservar el patrimoni documental que es troba a la XAC i l'ANC és necessari aplicar-hi anualment algun tipus de tractament documental que n'asseguri la seva conservació en el temps i en garanteixi la seva perdurabilitat com a patrimoni documental de Catalunya. En aquest sentit s'han impulsat nous procediments administratius que permetran actuar de forma més eficient sobre documents que es conserven en els arxius i que es troben en unes condicions de conservació molt precàries, fet que aconsella fer-hi algun tipus d'actuació, ja sigui restaurar-los o digitalitzar-los. En aquest sentit, el programa abasta actuacions molt àmplies relacionades amb la preservació de patrimoni en els àmbits d'actuació següents:

1. Contractació dels treballs de digitalització de fons documentals textuais.

Els concursos sobre els fons documentals textuais es conformen de diversos lots, els quals s'han agrupat tenint en compte tant la localització geogràfica dels documents, els diferents suports documentals i les especificacions tècniques del procés de digitalització. Aquestes agrupacions en lots faciliten la concurrència de diferents em-

preses i alhora donen l'oportunitat de presentar-se a un o més lots, segons les característiques tècniques i de classificació de cada empresa. A més, un dels requeriments especials que es proposa és l'execució de l'actuació *in situ* quan les característiques de conservació de la documentació que s'ha de tractar ho requereixin.

2. Contractació dels treballs de digitalització d'imatges.

La contractació dels treballs de digitalització de les imatges s'ha fet de forma diferenciada del concurs esmentat anteriorment, perquè si la digitalització de fons documentals textuais és ja prou complexa, quan es parla d'imatges aquesta digitalització encara és més específica. Es tracta de digitalitzar un tipus de document que està en suports diferents i de mides variables (positius i negatius de diferents mides, suports d'acetat de cel·lulosa, plaques de vidre, etc.). El treball previ de manipulació del suport és molt important, ja que és molt fàcil malmetre'l o trencar-lo. En els casos més sensibles es requereix una actuació *in situ*.

3. Contractació dels treballs de restauració.

El fet d'agrupar els documents en lots petits respon al tipus de feina artesana que cal fer en cadascun d'ells i segons els tipus d'empreses que ofereixen aquests serveis. En el primer cas, cal dir que la tasca de restaurar un protocol notarial o un pergami és bastant manual, es fa full a full. Així, per a la restauració d'un protocol es triga una mitjana d'uns 2 mesos, amb costos molt variables segons les patologies detectades i el volum, però que oscil·len entre els 2.500 euros i els 8.000 euros per volum. És urgent la restauració d'aquests documents, perquè a més d'estar malmesos, alguns contenen fongs i això és un perill per a la resta de documents.

4. Contractació dels treballs de neteja i restauració d'imatges.

La tasca de neteja i restauració d'imatges és de tots els concursos que s'estan tramitant la tasca més específica i complexa i aquella de la qual el mercat disposa de menys empreses. Es tracta, per exemple, de negatius de fotografies en suport nitrat o acetat de cel·lulosa i les tasques de neteja

i restauració s'han de fer manualment i emprant els productes de restauració adients.

Els diferents concursos o negociats són referits al patrimoni documental, però les tasques que s'han de fer en cadascun d'aquests són molt diferents atesa la seva especificitat i cal tenir en compte els serveis que poden oferir les empreses de forma que les contractacions per oferta pública no quedin desertes.

Qui es pot acollir al Pla? Beneficiaris

Qualsevol arxiu de la xarxa es pot acollir al Pla i, indirectament, l'Arxiu Nacional de Catalunya també es beneficia d'actuacions que s'hi emmarquen independentment, com els arxius comarcals, de les actuacions que fa amb el seu propi pressupost. Només cal que l'arxiu que opti al Pla faci arribar la proposta, a partir dels fons i els documents conservats en l'arxiu. La proposta ha d'estar ben definida i justificada quant als documents que podrien beneficiar-se'n, i ha d'explicar les motivacions que justifiquen la inversió, ja sigui per la importància dels documents, el seu estat de conservació, la seva manipulació freqüent, els nivells de consulta, etc. Des de la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental s'externalitzen les tasques relacionades amb la preservació del nostre patrimoni documental mitjançant el procediment de concursos i negociats públics. Així, qualsevol director o directora d'un arxiu comarcal pot sol·licitar tractar específicament la documentació que consideri pertinent.

Com es pot accedir al Pla? Metodologia

Atesa la complexitat d'aquestes actuacions, des de la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental s'han externalitzat les tasques relacionades amb la preservació del nostre patrimoni documental mitjançant el procediment de contractació pública. Per tal de procedir a la conservació i preservació del patrimoni documental que es conserva a la XAC és necessari aplicar-hi anualment algun tipus de tractament documental que n'asseguri la conservació en el temps i en garanteixi la perdurabilitat com a patrimoni documental de la Generalitat de Catalunya.

La seqüència de tramitació de les actuacions o projectes del Pla Bruniquer respon a la ne-

cessitat de normalitzar totes les fases del procés i integrar-les en les accions que anualment desenvolupa tant la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental com el mateix arxiu.

• 1a. fase:

Selecció de propostes.

Aquesta fase s'inicia amb les propostes motivades dels diferents arxius per poder participar en el Pla i requereix un estudi previ de necessitats i costos. Així, cada arxiu envia una proposta a través d'un model normalitzat dissenyat per la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental amb annexos d'imatges dels documents proposats per restaurar o digitalitzar, pressupost de l'actuació, etc. És fonamental disposar de models normalitzats, ja que la xarxa té 34 arxius que es poden acollir al Pla i cal executar el procediment de forma eficient. Aquesta fase inicial és fonamental i té l'objectiu de motivar cadascuna de les propostes de manera que des de la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental es puguin seleccionar les accions més necessàries amb la màxima informació possible i fer-ne una valoració correcta. Per aquest motiu, la proposta recull dades estandaritzades i que emmarquen la necessitat, l'actuació a fer i els costos. A més, es poden plantejar suggeriments i alternatives al tractament. Els criteris que se sol·liciten els podríem resumir en: nom de l'arxiu, nom de la persona responsable, data de la proposta, tipus d'actuació, procedència, títol del/s document/s, dates extremes, nombre de pàgines, mides, suport, prioritat, pressupost (restauracions), etc.

En realitat els arxius poden optar a tantes propostes d'actuació com desitgin en qualsevol de les modalitats que es proposen, però han d'indicar-ne la prioritat numerant les propostes d'1 a 5, aspecte bàsic a l'hora de valorar actuacions urgents, primàries o secundàries. Cal insistir en la necessitat de definir la prioritat de les actuacions amb una seqüència real i evitar, com passa en alguns casos, proposar 10 prioritats amb un nivell 1, cosa que no permet fer cap selecció.

• 2a. fase:

Tramitació administrativa.

La gestió del Pla des del punt de vista ad-

ministratiu requereix una seqüència d'acions que parteixen de la redacció d'uns plecs de prescripcions tècniques i administratives que permetin fer concurs públic o negociat per donar cobertura al conjunt d'actuacions. Aquesta redacció s'ha de motivar tècnicament i administrativament, cosa que incrementa substancialment els interlocutors del procés (assessoria jurídica, servei de contractació, intervenció...) i obliga la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental a redactar múltiples informes (econòmics, jurídics, administratius...) per donar-li la motivació necessària a la contractació. Òbviament, aquest fet prolonga el procés, cosa que ha fet que alguns anys la resolució i l'execució de les actuacions es concentrés a finals d'any. Actualment, des de la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental s'està treballant per tal de garantir un calendari més eficient i que permeti l'inici dels tractaments durant el segon trimestre de cada any. Aquest fet ens obliga, a tots els agents implicats, a complir estrictament els terminis de presentació, tramitació i execució.

Les tasques de digitalització i restauració d'aquestes tipologies documentals solen ser molt específiques i les empreses que hi poden optar solen ser conformades per professionals que tenen una formació especialitzada. En els plecs de prescripcions tècniques es fa referència explícita a la necessitat de fer assegurances sobre el patrimoni que s'ha de tractar i possibilita, als licitadors, de presentar propostes de millores tècniques del procés o material. Atesa la diversitat de tractaments i la dispersió geogràfica, en alguns casos s'explicita l'obligatorietat de fer el tractament *in situ*.

- **3a. fase:**

Execució del tractament o actuació.

Aquesta fase, una vegada superada la tramitació, requereix una forta implicació dels diferents professionals que hi participen. Primer, cal concretar clarament allò que s'ha de fer i com s'ha de fer. Això i la necessitat d'evitar malentesos entre les diferents parts, ha fet que des de la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental proposem les actuacions de planificació següents:

- **Reunió inicial:**

- ★ Assistents: Empresa adjudicatària i la Subdirecció General d'Arxius i Gestió

Documental.

- ★ Objectiu: concretar els aspectes legals, planificar l'actuació i repassar compromisos contractuals (tècnics i administratius).
- Traspàs d'informació. L'Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental envia dades de referència a cada arxiu: empresa adjudicatària, calendari, requeriments, plec de prescripcions tècniques, millores addicionals, etc.
- Reunió tècnica.
 - ★ Assistents: Empresa adjudicatària i arxiu comarcal.
 - ★ Objectiu: concretar aspectes tècnics i de logística (espais, condicions d'actuació, explicacions pertinents, previsions de finalització, etc.).
- Informes de seguiment o incidències.
 - ★ Objectiu: fer un seguiment a l'actuació / tractament durant l'execució del contracte.
 - ★ Comunicar a la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental qualsevol desviació tècnica, logística o de planificació.

- **4a fase:**

Finalització de l'actuació.

Per tal de poder valorar l'actuació de l'empresa adjudicatària, tant tècnicament com funcionalment, el director o directora de l'arxiu comarcal elaborarà un informe sobre els resultats de l'actuació, la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental el validarà i es comunicarà a l'òrgan competent del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació per tal que faci efectiva la liquidació a l'empresa adjudicatària. En aquest informe de l'arxiu han de constar els apartats següents: dates de l'actuació i objectiu, grau d'execució tècnica de l'actuació, valoració dels resultats tècnics de les diferents actuacions, compliments de les obligacions bàsiques segons plecs de prescripcions tècniques i de les millores proposades en les ofertes de les empreses adjudicatàries, valoració sobre aspectes laborals de les empreses o personal que executa l'actuació, incidències aparegudes durant el tractament, millores en les actuacions, etc.

Consideracions finals

La conservació del patrimoni documental implica, independentment de les prescrip-

cions legals, una necessitat per garantir la preservació i la difusió de la nostra història. Més enllà de pensar en un suport (és freqüent quan parlem de restaurar que pensem en el suport paper), el Pla Bruniquer intervé sobre el conjunt del patrimoni, ja sigui textual, d'imatges o enregistraments radiofònics.

Així, des de la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental estem treballant en la línia de facilitar estratègies que permetin als arxius comarcals i l'ANC disposar de recursos extraordinaris per poder atendre tasques de restauració i digitalització del patrimoni. És important remarcar que en els pressupostos ordinaris d'aquests arxius ja s'hi destina una partida a tasques pròpies de restauració i digitalització, però creiem, i especialment en el cas dels arxius comarcals, que el suport extraordinari facilita una millor gestió dels recursos ja que els recursos econòmics de cada arxiu són limitats i han d'atendre un ampli espectre d'objectius (difusió, descripció, conservació, etc.). Aquesta situació de doble actuació sobre la preservació del nostre patrimoni ha provocat que comencem a disposar d'un patrimoni digital important com a conseqüència de les diferents digitalitzacions que es fan en els arxius, tant amb pressupost ordinari com a través del Pla Bruniquer. Així, en un estudi recent que ha engegat la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental s'han obtingut uns resultats que permeten visualitzar la necessitat de disposar d'un repositori segur per conservar aquest patrimoni digital. Sumant les dades de l'ANC, la Xarxa d'Arxius Comarcals, els arxius centrals administratius i la mateixa Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental disposem de gairebé 25.000 GB (25 Terabytes). Aquest fet ha provocat que des de la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental estiguem buscant solucions tecnològiques que permetin garantir la conservació correcta d'aquest patrimoni digital i la seva difusió a través del web. Actualment s'estan valorant diferents alternatives i és la nostra intenció disposar en breu d'un repositori segur que garanteixi la conservació dels masters (normalment digitalitzacions en format TIFF d'alta resolució i altres formats audiovisuals més específics). D'aquesta ma-

nera garantiríem aquesta conservació en un servidor segur i disposaríem de còpies de seguretat fora del centre de treball d'una manera normalitzada.

Un altre element que cal considerar per la seva importància i necessitat és la contractació d'una empresa externa i especialitzada per fer un estudi sobre l'estat de conservació del patrimoni documental dels arxius de la XAC i l'ANC. Es tracta d'elaborar un estudi sobre l'estat i les condicions físiques de conservació en què es troben els fons documentals que es custodien avui dia en aquests arxius per tal de conèixer el grau de conservació física i, si escau, les accions de neteja i restauració en les quals cal actuar tot prioritzant cadascun dels casos. Amb aquest estudi s'analitzarà la situació d'aquests fons documentals i la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental elaborarà un document final que plantejarà estratègies d'actuació sobre el patrimoni en diferents nivells de seguretat i urgència. Aquest estudi té una durada de 2 anys i ha representat una inversió per part de la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental de 78.000 euros. Els resultats permetran fer un mapa de l'estat de conservació del nostre patrimoni documental i definir estratègies que permetin actuar progressivament per aconseguir garantir la preservació i difusió del capital documental de Catalunya.

Amb tot, des de la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental considerem que la inversió sobre la preservació del patrimoni és una tasca necessària i que ha de permetre projectar aquest patrimoni, a través de bones polítiques de màrqueting i difusió, a tota la ciutadania. En 2 anys de Pla Bruniquer s'ha actuat sobre 1.226.503 documents en concepte de restauració o digitalització, amb un cost al voltant dels 850.000 euros. Des de la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental hem incorporat en el pressupost una partida regular destinada a preservar el patrimoni i esperem consolidar una xifra que ens permeti actuar de forma eficient sobre el conjunt d'arxius comarcals i l'ANC.

En el proper número del Butlletí d'Arxius exposarem els resultats del Pla Bruniquer 2006-2008 que són, certament, engrescadors.

5è Laboratori d'Arxius Municipals

Jordi Serchs i Serra, director de l'Arxiu Fotogràfic de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona

El propassat dia 27 de febrer, tingué lloc al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona la cinquena edició del Laboratori d'Arxius Municipals, que organitzen conjuntament l'Associació d'Arxivers de Catalunya, l'Ajuntament de Barcelona, l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona i la Subdirecció General d'Arxius de la Generalitat de Catalunya.

Amb l'assistència de més de 200 professionals de l'arxivística de tot Catalunya, aquesta edició es va centrar en el paper de l'arxiu municipal en el marc de l'Administració electrònica, i es va desenvolupar al llarg de tot el dia a partir de dues ponències, tres tallers simultanis i una taula rodona a la tarda.

La ponència de l'arxiver britànic David Reeve es va centrar en l'experiència d'implementació del document electrònic a les oficines del Comtat de Dorset, mentre que l'arxiver de Vila-real, Vicent Gil, en la seva ponència va presentar els models per a un sistema arxivístic en xarxa a l'Administració local al nostre país.

Els tres tallers, concebuts com una eina de debat i participació a partir d'un coordinador i una sèrie de professionals especialment convidats a intervenir des de la "fila zero", es van centrar respectivament en les normatives a l'entorn de l'Administració electrònica, l'accés i la preservació dels documents electrònics i les estratègies per a la implantació de l'Administració electrònica.

Posteriorment, la taula rodona coordinada per Lluís-Esteve Casellas, va abordar la transició a l'Administració electrònica, oportunitat i amenaces, amb la participació de representants de diverses administracions implicades.

En l'acte de cloenda es van llegir les conclusions d'aquesta cinquena edició del Laboratori, que són les següents:

- A l'hora d'implementar un Sistema de Gestió de Documents Electrònics (SGDE), és molt important tenir en compte tant les etapes inicials: diagnosi, auditoria, planificació i disseny, com triar i dimensionar apropiadament les proves pilot.
- El model organitzatiu d'un SGDE s'ha de basar en un equip multidisciplinari, sota una mateixa direcció i implicar els òrgans amb poder de decisió. Cal una plena col·laboració entre totes les Administracions i la cooperació entre els professionals de diferents disciplines que participen en el procés de creació i difusió de l'Administració electrònica.
- L'Administració electrònica té com a objectiu possibilitar una societat de la informació fàcilment accessible als ciutadans, i millorar la qualitat i productivitat dels sistemes de gestió i informació.
- Cal aconseguir que en el marc de l'Administració electrònica, la marca "Arxiu" tingui una bona reputació corporativa i social, a través del desenvolupament de sistemes arxivístics en xarxa.
- La Llei 11/2007 planteja l'Administració electrònica com un dret del ciutadà, i obliga les administracions públiques a garantir-lo. En aquest sentit, el document electrònic aconsegueix l'equivalència funcional absoluta amb el document tradicional.
- Després d'un període on la prioritat ha estat l'oferta d'informació al ciutadà (webs municipals) i la prestació telemàtica de serveis al ciutadà (FrontOffice) sembla que ha arribat el moment de posar l'accent en

- Si bé la normativa arxivística vigent és suficient per integrar els arxius municipals a l'Administració electrònica, cal el desenvolupament de la normativa d'aplicació específica i delimitar la responsabilitat dels arxiviers.

- Es constaten dificultats i incògnites per definir el suport i el format més adequats per a la preservació, l'accés i la difusió dels documents electrònics, així com per a la certificació, la integritat i la validesa de la signatura electrònica.

- Es planteja la necessitat de definir a escala municipal els requeriments d'un programari de gestió de documents electrònics, d'acord amb els estàndards establerts.

- A l'hora d'implantar l'Administració electrònica cal plantejar estratègies adreçades tant a afavorir la ciutadania com la mateixa Administració. Aquesta transformació és difícil, costosa i lenta, però és també una bona oportunitat en la qual s'ha de participar activament.

- Contràriament al que es pensa, en lloc de les qüestions legals, econòmiques o tecnològiques, són la precària cultura organitzativa, la manca d'estratègia, la pèrdua de lideratge polític i l'escassa adequació del sector privat els factors que endarreixen l'extensió de l'Administració electrònica.

- Cal actuar en un doble sentit: la convivència dels macroprojectes amb els microprojectes. I treballar per trobar solucions tancades, paquets *claus en mà* per a les administracions locals que esdevinguin solucions comunes als mateixos problemes.

- Es constaten pocs avenços en la interoperabilitat i una necessitat de millora dels processos interns i de compartir la informació per treballar serveis comuns.

- El repte veritable és el canvi intern que s'ha de produir a l'Administració pública que ha d'esdevenir una nova Administració: saber qui ha de fer què esdevé de vital importància (coordinació i cooperació interadministrativa).

Noticiari

Subdirecció General d'Arxius

Subvencions als arxius de Catalunya 2008

El 25 de març s'ha publicat al DOGC (núm. 5096) l'Ordre CMC/126/2008, de 26 de febrer, per la qual es modifiquen les bases que han de regir la concessió de subvencions als arxius de Catalunya i s'obre la convocatòria per al 2008. Enguany, s'han tornat a convocar les línies de subvenció per al foment de la implantació de sistemes de gestió documental, descripció i restauració documental. Cal remarcar el notable augment del pressupost de la convocatòria destinat a les fundacions i altres entitats privades sense finalitat de lucre. El termini de presentació de sol·licituds va finalitzar el dia 25 d'abril. Per a més informació sobre la convocatòria podeu consultar la pàgina web: <http://www.gencat.cat/cultura/subvencions>

Finalitza la instal·lació definitiva de l'aplicació informàtica GIAC als arxius de la Xarxa d'Arxius Comarcals

Durant el primer trimestre de 2008, conclosa la fase de la formació particularitzada en cadascun dels arxius comarcals del programa GIAC (Gestió Integral d'Arxius Comarcals) i el període de proves, s'ha procedit a fer les instal·lacions definitives i la migració corresponent de les dades contingudes en l'anterior aplicació GAC. Alhora, per al bon coneixement i ús del programa, s'han elaborat de forma expressa dos manuals d'ús, conceptes i continguts per als mòduls de descripció textual i no textual, respectivament.

Actualment i durant el període que resta del 2008, és previst d'iniciar, després de dimensionar-ne el cost i la complexitat, la fase de migració al nou programari de la informació continguda en altres bases de dades distintes a la del programari GAC. Es tracta de migrar més de tres-centes bases (en format Accés, Filemake i Excell, etc.) que representen aproximadament uns 900.000 registres.

Comença el cens d'Arxius de Catalunya a les comarques del Priorat i del Vallès Oriental

Aquest mes de març s'ha posat definitivament en marxa el projecte de Cens d'Arxius de Cata-

lunya. La primera fase ha començat per les comarques del Priorat i del Vallès Oriental i s'articula i organitza des dels arxius comarcals corresponents.

El procediment l'inicia la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental que és la responsable de presentar oficialment el projecte i demanar la col·laboració a totes aquelles institucions que generen i guarden patrimoni documental.

Per començar, la Subdirecció s'ha posat en contacte amb els ajuntaments, consells comarcals, bisbats i departaments de la Generalitat de Catalunya per tal d'obrir un primer camp de treball sobre els arxius públics i privats més rellevants del territori.

Amb el suport de l'arxiu comarcal del Priorat i Vallès Oriental i l'assessorament dels seus respectius directors, dos arxiviers, contractats per la Subdirecció General d'Arxius, han començat el treball de camp. La recollida de dades, que s'efectua sobre un formulari prèviament elaborat des de la Subdirecció, ha començat en l'àmbit dels arxius municipals.

Jornada commemorativa dels 25 anys de creació dels primers arxius comarcals

El passat 4 d'abril es va fer a l'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre la jornada *25 anys d'arxius comarcals: reflexions al voltant del futur de la Xarxa*. La jornada, adreçada als professionals que treballen als arxius comarcals, pretenia fer un repàs de la trajectòria recorreguda durant els primers 25 anys de la creació d'aquests centres i abordar els reptes més importants que hauran d'afrontar en un futur pròxim.

La jornada comptà amb la presència del president del Consell Comarcal de la Ribera d'Ebre, senyor Josep Solé i Arnal; de l'alcalde de Móra d'Ebre, senyor Joan Josep Duran i Miró; del director dels Serveis Territorials de Cultura a les Terres de l'Ebre, senyor Xavier Vega i Castellví; del director general del Patrimoni Cultural, senyor Josep Maria Carreté i Nadal i del subdirector general d'Arxius i Gestió Documental, senyor Ramon Alberch i Fugueras.

La jornada s'estructurà en set ponències que abordaren qüestions candents per a la Xarxa d'Arxius Comarcals, com el model de relació amb les diverses administracions públiques amb les quals tenen contacte, el paper del director del centre i les seves relacions amb el personal, el repte de la difusió i dels nous usuaris, el paper central que han de tenir els arxius comarcals en l'entorn cibernètic al qual es veuen inexorablement abocats, la importància de la formació i el reciclatge per poder afrontar els continus canvis que es produeixen al món de l'arxivística actual i, finalment, l'establiment d'un model comú de relació per als arxius comarcals que potencii la pertinença a la Xarxa i el treball corporatiu.

Arxiu Nacional de Catalunya

Els arxius centrals han transferit més de 600.000 registres informàtics a l'ANC

Els darrers deu anys (1996-2007) l'ANC ha rebut 607.564 registres informàtics transferits per diversos arxius centrals de la Generalitat de Catalunya, corresponents als instruments de descripció de la documentació ingressada.

Els primers anys –fins al juliol del 2000–, els registres transferits es lliuraven en bases de dades de formats i estructures diverses, que a l'ANC es normalitzaven per fer-les compatibles amb el GANC, el programa que gestiona els fons de l'Arxiu.

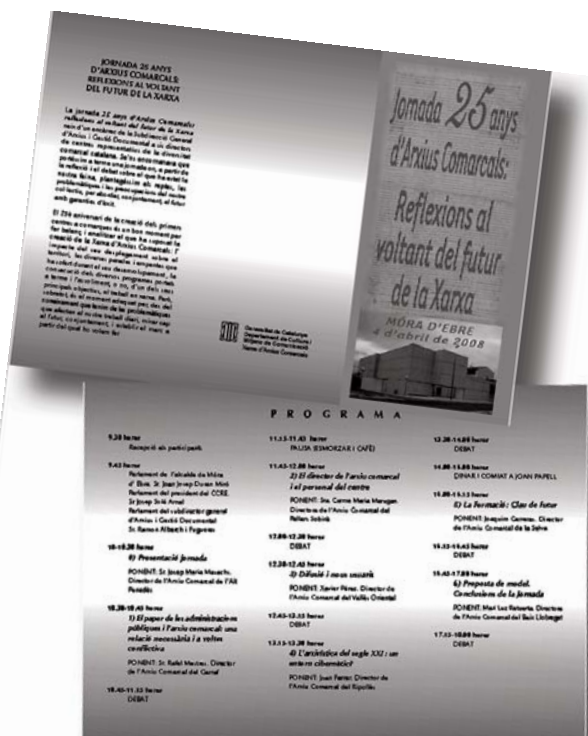
A partir del juliol del 2000, després d'haver experimentat amb un format d'intercanvi provisional, l'ANC va definir les característiques del format d'intercanvi actual, vàlid per a fitxers dbf o mdb. Es tracta d'una estructura estàndard de dades mínimes, compatible amb les normes de descripció, a la qual cal traspasar els registres de descripció que s'han de transferir a l'arxiu històric des dels diferents sistemes informàtics de gestió de processos documentals que s'utilitzen als departaments i organismes de la Generalitat.

Aquests deu anys, l'Arxiu ha rebut registres de descripció procedents de sistemes de gestió documental propis, de bases de dades creades amb programes ofimàtics i també dades capturades de gestors de documentació activa. Un 9%, aproximadament, d'aquests registres descriuen la unitat d'instal·lació, un 21% la unitat documental simple i la majoria, un 70%, la unitat documental composta.

Fins a l'any 2000, el format de lliurament predominant va ser el format dbf, en part perquè en els departaments dels arxius transferidors el programa Approach del paquet d'ofimàtica de Lottus era el més implantat. A partir de la data, el fet que a la Generalitat domini el paquet d'ofimàtica Office, amb el programa Access, ha fet que la majoria de bases de dades rebudes per transferència siguin fitxers mdb.

Les bases de dades que rep l'ANC es revisen i es preparen per migrar al GANC. D'acord amb els criteris del centre, per tal de normalitzar, sistematitzar o millorar les descripcions que els usuaris consultaran a sala de consulta o, si s'escau, des d'Internet, s'activen rutines informàtiques per renumerar capses, concatenar o separar informació de determinats camps, o s'adeqüen i completen dades, com ara les que fan referència a la cronologia dels documents.

Sens dubte, la forma d'intercanviar dades electròniques haurà d'evolucionar i millorar per tal d'adequar-se a les necessitats que l'Administració i la tecnologia actuals vagin plantejant. Però, de moment, el format d'intercanvi de l'ANC és l'eina que permet migrar les descripcions de les transferències ordinàries d'una forma eficaç.

Adquisicions

La Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental ha adquirit, per l'import de 336 euros i mitjançant l'exercici del dret de tempteig, dos documents remarcables de la guerra del segle XV: *Capítols donats per en Martí Corró, secretari e familiar del spectable visconte d'Illa e de Canet, e senyor de les baronies de Pinós e de Mathaplana, de la Portella, de Luçà, de Paguera e de la Vall de Toses, a la magestat del senyor rey de França o a mossèn Tanguy del Castell, son governador de Rossillon e de Cerdanya e loctinent general en aquest pa_s de Cathalunya*. Camprodon, 5 novembre 1469, [4] f., i *Chappitres donnez par mossur Damien Descallar et Martin Corró, de la maison de noble Galceran de Pinós... a illustre Tanguy du Chastre gouverneur de Roussillon... et lieutenant general du roy...* Camprodon, 21 octubre 1469. [3] f. Es tracta dels documents originals signats pel lloctinent del rei de França. Han estat ingressats a l'Arxiu Nacional de Catalunya.

Feria de Abril

Exposició «Córdoba viene a la Feria: Carteles de las Ferias de Córdoba (1859-2000)», a Barcelona, que fou inaugurada el 25 d'abril de 2008, a l'Edifici Fòrum, Rambla Prim, 1-2. Organitzada per l'Ajuntament de Còrdova amb la col·laboració del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, l'Ajuntament de Barcelona, la Federación de Entidades Culturales Andaluzas en Cataluña (FE-CAC) i el Consorci de Turisme de Còrdova.

Es publica el catàleg d'expedients de carreteres de Barcelona

El proppassat 29 de gener el Govern va presentar les bases del Pacte Nacional per a les Infraestructures, una proposta per consensuar amb els grups parlamentaris i la societat civil les grans actuacions que necessita el país en infraestructures del transport, de l'energia, del cicle de l'aigua, dels residus i dels regadius. Un dels objectius del Pacte és dotar el país d'una xarxa viària ben integrada, que preveu tant la creació de nous eixos viaris com la millora i la conservació de la xarxa viària existent.

Des de l'any 2005 els precedents de l'actual xarxa viària de les comarques de Barcelona són a l'ANC. L'Arxiu Central del Departament de Política Territorial i Obres Públiques va transferir la sèrie documental *Expedients de construcció i adequació de la xarxa de carreteres*, produïda per la Prefectura Provincial de Carreteres a Barcelona entre el 1844 i el 1980. I com a resultat del tractament fet per l'Arxiu Central i l'ANC, enguany es publica un catàleg dels 1.600 projectes d'obres que la formen.

L'instrument permetrà aproximacions de conjunt i parcials sobre la xarxa de camins, carreteres i autopistes de la província de Barcelona durant 135 anys, i posarà a l'abast un ric patrimoni documental que mostra l'evolució de les vies de comunicació de la part del territori català més activa des del punt de vista econòmic i demogràfic en aquest període. Els projectes són testimoni del progrés tecnològic i de la profunda transformació del territori i dels seus criteris d'ordenació. En aquest sentit, constitueixen els antecedents històrics de l'actual configuració viària, necessaris per entendre-la i per emprendre noves planificacions com les que ara el Govern es planteja.

Catalogació del fons documental Llinatge Foixà, de l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona.

El fons documental de la família Foixà, conservat a l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona, ha estat catalogat al llarg de l'any 2007. El fons està organitzat segons els tres grans llinatges productors: els Foixà de Tarragona, els Pérez Moreno i Garma de Barcelona i els Guiu de Lleida. Aquest treball dóna continuïtat al projecte d'integració en un únic instrument de descripció de la documentació de la baronia d'Eramprunyà, dispersa en diversos arxius patrimonials, que la Subdirecció General d'Arxius ha encarregat a l'Arxiu Nacional de Catalunya. En una fase anterior es va catalogar i digitalitzar l'arxiu de la família Girona, i ara ha tocat el torn al de la família Foixà.

El fons conserva la documentació de diferents patrimonis, com la senyoria de Clarà (Tarragonès) i la baronia de Vilanova d'Espoia, Cabrera d'Igualada i Vallbona d'Anoia. Els documents

d'Eramprunyà formen part del subfons Pérez Moreno i Garma, que van ser barons indivisos de la baronia d'Eramprunyà en el segle XVIII, fins que aquesta passà per matrimoni als Foixà, els quals la vengueren a Manuel Girona i Agraphel el 1897.

El fons documental consta de 38 capses, 11 manuscrits i 88 pergamins. La descripció en el nivell d'unitat documental simple ha donat com a resultat un catàleg informatitzat en base de dades de 1.431 unitats registres. El nombre d'imatges per digitalitzar referides a la baronia d'Eramprunyà és de 12.000, tasca que es farà al llarg del 2008.

La descripció del fons Pilar Llorens (Pastora Martos)

Personalitat polifacètica, Pilar Llorens Souto (la Corunya, 1929 – Sant Cugat del Vallès, 1999), fou ballarina de primer nivell, mestra, traductora de l'anglès, gestora de companyies, coreògrafa i crítica de dansa. S'inicià als dotze anys sota el mestratge de Josefina Cira i completà la seva formació a Londres. Prestigiosa ballarina durant la dècada dels cinquanta, actuà en les principals companyies del panorama peninsular. Impulsà diversos projectes: una companyia pròpia (1963) i el Jove Ballet de Catalunya (1986); centres d'ensenyament com ara l'Escuela de Danza Pastora Martos a Barcelona (1968) i Sant Cugat del Vallès (1976), a més d'impartir ensenyaments de dansa a l'Institut del Teatre i a l'INEF; publicacions com ara *Monsalvat*, primera revista espanyola de dansa de la qual fou cap de redacció o una *Història de la Dansa a Catalunya* (1987). Treballà com a coreògrafa per a diverses companyies. Com a traductora, historiadora i crítica de dansa col·laborà amb diverses publicacions internacionals. Resultat del seu prestigi en l'àmbit acadèmic i professional, actuà com a jurat en concursos i certàmens, i fou membre del Consell Assessor de la International Dance Alliance de Nova York, delegada a Espanya de l'Institut de Dansa i Art Coreogràfic Internacional de París (IDACI) i membre de l'Institut Internacional del Teatre (ITI) de la UNESCO.

El seu fons personal va ingressar a l'ANC, a títol de cessió en comodat, el 8 d'abril de 2004. Hi destaca, pel que fa a la dedicació professional, la documentació relativa als seus centres d'ensenyament, la direcció del Jove Ballet, l'associació de divulgació i foment de la dansa Pro-Dansa i l'organització de diversos espectacles. L'obra creativa conté sobretot els materials elaborats per a la revista *Monsalvat*. El fons inclou correspondència de caire personal i relacionada amb la direcció de la revista, així com el testimoni de la seva participació com a jurat en certàmens i premis. La part, però, amb diferència més voluminosa i rellevant del fons correspon als recursos d'informació aplegats per la productora, organitzats en 773 dossiers temàtics. Durant el mes

de desembre de 2007 s'ha procedit a la descripció exhaustiva del fons. Com a resultat de l'aplicació del quadre de classificació normalitzat de fons personals, han estat identificats els següents grups de sèries: activitat personal i familiar; activitat professional; obra creativa; relacions externes; activitat de representació i dossiers temàtics. La descripció a nivell d'unitat de catalogació, mitjançant registre informàtic, ha inclòs la informació dels camps codi de classificació (atribució de sèrie); codi d'unitat de catalogació (821 unitats); títol; descripció; dates extremes (1941-1999) i unitat d'instal·lació (105 en total). Les unitats de descripció creades han configurat un inventari provisional del conjunt del fons, que permet l'accés a la seva rica informació en format textual i gràfic sobre dansa relativa a països, entitats, institucions, grups, companyies, coreògrafs i ballarins, corresponents a la segona meitat del segle XX.

Ingrés del fons Fèlix Martí, una personalitat catalana de relleu internacional

L'octubre de 2007, l'ANC va ingressar, a títol de donació, la documentació que conforma el fons personal de Fèlix Martí i Ambel (Barcelona, 1938), una de les personalitats catalanes d'avui més reconegudes en els àmbits internacionals. Membre de l'equip fundador del Centre d'Estudis Francisc Eiximenis (1956), primer director de la Fundació Jaume Bofill (1969 -1971), especialitzada en la recerca en ciències socials, i col·laborador del Centre d'Estudis Pastors de Catalunya (1972-1980), on promogué un servei d'estudis adreçat a aplicar les orientacions del Concili Vaticà II a l'Església catòlica catalana. Fou perseguit, torturat i empresonat per la policia política franquista el 1971, acusat de propaganda il·legal, i condemnat pel Tribunal de Orden Público, fins a acollir-se a l'amnistia política de 1977. Fou professor i director del Curs Preuniversitari de l'Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona (1968-1970) i director de Laboratori de Sociologia del mateix Institut (1972-1975), a l'Institut de Teologia de Barcelona (1973-1988) i a l'Escola de Psicologia de la Fundació Vidal i Barraquer (1978-1998). De la seva intensíssima activitat associativa en l'àmbit nacional i internacional destaca en primer lloc l'elecció a Roma i reelecció quatre anys més tard a Mèxic com a president del Moviment Internacional d'Intel·lectuals Catòlics (Pax Romana) (1975-1983), així com la presidència alguns anys més tard de l'Associació Amics de Pax Romana (1993-2004). Cal remarcar, igualment, la tasca duta a terme a la direcció de l'organització no governamental Centre UNESCO de Catalunya (1984-2002), del qual és president d'honor d'ençà del 2003, oficina coordinadora de les diverses xarxes UNESCO existents a Catalunya (formada per càtedres, associacions, escoles i biblioteques) i promotora de la participació de Catalunya als seus programes inter-

nacionals. Ha estat igualment president, a proposta d'Islàndia davant l'oposició espanyola, del Comitè Internacional de Linguapax, programa de la UNESCO per a l'aprenentatge de les llengües dins una cultura de pau (1994-2001). És membre del consell assessor de la Plataforma per la Llengua. És autor dels llibres *Nacions, estats i fronteres* (1996) i *Diplomàtic sense estat* (2006). A banda de participar com a jurat en diversos premis, ha rebut, entre altres distincions, la medalla UNESCO de Drets Humans (1995), la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (2002) i la Medalla d'Honor de la Ciutat de Barcelona (2006).

El fons, molt complet, inclou la documentació relativa a la seva activitat professional, (principalment la relacionada amb el Centre UNESCO de Catalunya i el Programa Internacional de la UNESCO per a la protecció de la diversitat lingüística, Linguapax); obra creativa; correspondència emesa i rebuda; activitat associativa i política al Centre Eiximenis, la Fundació Jaume Bofill, Justícia i Pau, "Pax Romana" i altres entitats; participació en simposis i congressos; recursos d'informació i monografies. Abraça els anys 1959-2007 i té 29,2 metres de documentació textual i fotografies.

L'Exposició «Pau Casals i l'Exili» a l'Arxiu Nacional de Catalunya

La figura de Pau Casals és un referent cultural de primer ordre, atès l'impacte del seu ressò internacional, la qualitat de la seva música i la constància de la seva posició en defensa de la identitat catalana, la democràcia, la justícia i la

Arxiu Nacional de Catalunya
http://cultura.gencat.cat/anc

Informació:
Tel. 93 509 77 00
Fax. 93 509 60 90
Cta. xms.infoc@gencat.cat

Horari de visites:
De dilluns a divendres
de 9 h a 20.30 h
Dissabtes
de 9 h a 13.30 h

Visites guiades (ambients didàctics gratuïts):
Regidors d'EDU i Història
Concorres privades i facilitat
al Servei Educatiu de l'ANC
Tel. 93 509 77 00
Cta. educat@anc.gencat.cat

Exposició
1604-1875

Pau Casals i l'exili

Del 16 d'abril al 30 de juny de 2008
Arxiu Nacional de Catalunya

"Poc després d'arribar a Prada valgué alguns camps de concentració, Ribeselles, Vernet, el Volé, Setfont, Argiers... En veure aquestes terribles condicions, valgué sentir que tenia un deure."
Pau Casals

OCUR DE CONFERÈNCIES
Opportunitat per a l'Arxiu Nacional de Catalunya i l'Arxiu Nacional de Catalunya

- Dilluns 3 d'abril**
"Pau Casals, una vida de la música. La seva obra i la seva vida".
Pau Casals, músic i compositor, llibre de Pau Casals, editat per l'Arxiu Nacional de Catalunya i l'Arxiu Nacional de Catalunya. Pau Casals, músic i compositor, llibre de Pau Casals, editat per l'Arxiu Nacional de Catalunya i l'Arxiu Nacional de Catalunya.
- Dilluns 10 d'abril**
"La vida de Pau Casals".
Pau Casals, músic i compositor, llibre de Pau Casals, editat per l'Arxiu Nacional de Catalunya i l'Arxiu Nacional de Catalunya.
- Dilluns 17 d'abril**
"La vida de Pau Casals".
Pau Casals, músic i compositor, llibre de Pau Casals, editat per l'Arxiu Nacional de Catalunya i l'Arxiu Nacional de Catalunya.
- Dilluns 24 d'abril**
"La vida de Pau Casals".
Pau Casals, músic i compositor, llibre de Pau Casals, editat per l'Arxiu Nacional de Catalunya i l'Arxiu Nacional de Catalunya.

pau. D'aquesta manera, l'exposició vol donar a conèixer Pau Casals com a exemple de gran figura a l'exili, mostrant el seu vessant d'exiliat actiu i el seu compromís amb la causa de la llibertat i la democràcia.

«Pau Casals i l'Exili» és un projecte que ha fet la Fundació Pau Casals, conjuntament amb l'Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans i la Direcció General de la Memòria Democràtica, del Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació de la Generalitat de Catalunya.

A través de nombrosos documents, es fa un recorregut pel període de l'exili de Pau Casals (1939-73), des de l'esclat de la guerra de 1936-39 fins al retorn de les seves despulles, el 1979. La documentació prové dels arxius de Pau Casals que la vídua del mestre va donar recentment a la Fundació Pau Casals, i dipositats a l'Arxiu Nacional de Catalunya. Així mateix, s'ha complementat amb altres arxius i fons documentals, com l'Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià o la Biblioteca de Catalunya, que conserva el fons del doctor Trueta, exiliat a Anglaterra, amb qui Casals va tenir una gran amistat. L'exposició presenta diversos documents inèdits com és la carta que Pau Casals va escriure a Boaz Piller, director de l'Orquestra Simfònica de Boston, provinent de la documentació de la Hans and Rosaleen Moldenhauer Collection, de la Library of Congress, on Pau Casals parla de la Maternitat d'Elna, dels camps de concentració i on defineix el nazisme com la "bèstia que està amenaçant tot el món". El discurs de l'exposició aposta per un missatge clar i concís. L'exposició es podrà veure a la seu de l'Arxiu Nacional del 10 d'abril al 30 de juny.

Es presenten dos nous volums de la col·lecció de l'ANC adreçada al món educatiu

L'Arxiu Nacional de Catalunya, en continuïtat amb la seva línia de projecció cap a la ciutadania, presenta, adreçats al món educatiu, dos nous volums de la col·lecció Exposicions. Una Mirada Crítica.

Aquesta col·lecció aporta els continguts de les diferents exposicions que organitza l'ANC, o en l'organització de les quals participa, amb l'objectiu d'oferir un conjunt de recursos que poden facilitar l'assoliment d'objectius didàctics, tant mentre dura la mostra com després de finalitzada.

Cadascun dels volums es compon d'un quadern que conté tots els textos i fotografies de l'exposició, així com les referències dels documents de la mostra i les propostes didàctiques. Inclou també, en format digital, els audiovisuals i les imatges de tots els documents exposats, a més d'un conjunt de documents de suport que faciliten l'adaptació dels continguts de l'exposició als objectius curriculars. L'aportació del suport digital permet la utilització dels documents d'arxiu en el context de l'aula.

Apropem-nos a l'exposició «25 Anys de l'ANC. La Comunicació de la Memòria», amb 2 audiovisuals, 90 documents digitalitzats, 8 documents de suport i un ampli conjunt de propostes didàctiques, presenta els fons documentals que conserva l'ANC i les funcions que fa. Mostra, de manera molt particular, els procediments i les tècniques que apliquen els arxivers en les seves funcions i els instruments que elaboren per tal de posar a l'abast dels ciutadans el patrimoni documental.

Apropem-nos a l'exposició «Guerra Civil a Catalunya. Testimonis i Vivències» aporta interessants documents relacionats amb la guerra que permeten un apropament al conflicte des de diferents perspectives. Aplega 7 audiovisuals, 316 documents digitalitzats i 32 documents de suport, a més de les propostes didàctiques que en faciliten la seva aplicació a l'aula.

L'Arxiu Nacional de Catalunya es proposa, amb aquests volums, contribuir a la comunicació del patrimoni documental i a la formació de la consciència històrica dels nostres joves.

Arxiu Comarcal de l'Alt Empordà

Conclou la catalogació de la col·lecció de més d'un miler d'impresos teatrals i imatges d'Antoni Montal (1941-1997)

L'ACAE ha enllestit la catalogació d'una col·lecció d'impresos i fotografies d'Antoni Montal Mitjans, un recull exhaustiu al llarg dels anys, duta a terme per aquest director i actor teatral amateur figuerenc. La col·lecció es compon de sis àlbums que estotgen des de documentació personal, impresos, retalls de premsa de la seva immersió en

El director teatral Antoni Montal en una imatge amb reminiscències del cine de Hitchcock (1958)

L'alcalde Jou a la presó de Figueres el 1945 (ACAE).

el món del setè art, amb un total de 1.215 peces –cartells, fullets, programes de mà. Complementen la documentació textual 82 reportatges fotogràfics que inclouen 458 imatges que il·lustren diverses posades en escena de les múltiples obres teatrals en què va participar, des de l'entitat cultural Patronat Parroquial de la Catequística i després al Casino Menestral Figuerenc, amb l'Associació Teatral Arlequín. Antoni Montal també va crear una productora cinematogràfica que va fer tres pel·lícules, on destaca el 1987 *El Teatre-Museu Dalí tanca a les set*.

L'Arxiu Comarcal incorpora els documents del despatx dels procuradors Jou de Figueres

L'Arxiu Comarcal de l'Alt Empordà ha conclòs l'inventari-catàleg d'un important fons compost de 390 capses arxivadores –40 metres lineals– (1386-2001) de documents procedents del despatx del carrer Joan Maragall de Figueres del procurador Tomàs Jou Barbosa i el seu fill Josep Jou Carreras. Els expedients judicials sumen 3.600 causes civils, des del 1892 en què el procurador Jou, amb trenta anys d'edat, inicià la seva activitat com a agent fiscal al nou despatx; també 181 causes penals, així com nombrosos afers administratius privats amb asseguradores, lloguers, i tramitacions diverses.

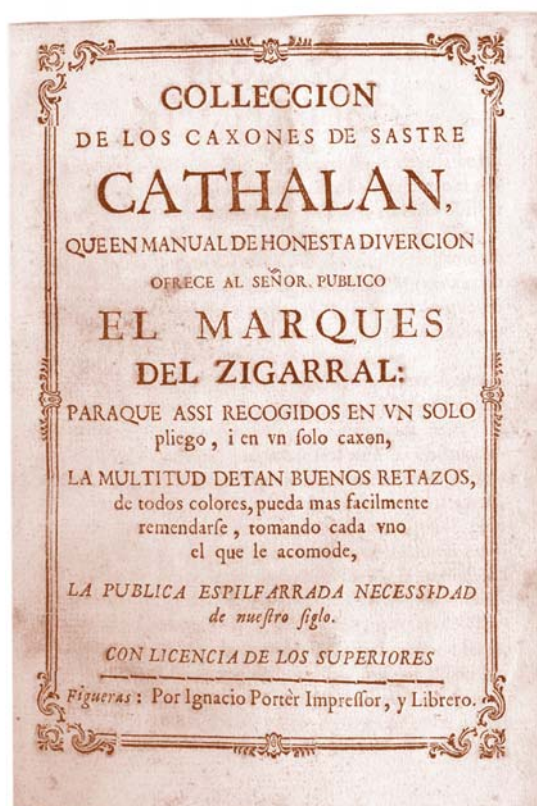
El fons conté un volum important de documentació referent a l'administració de patrimonis de particulars situats a l'Alt Empordà. L'extensa clientela del despatx inclou des de petits pro-

pietaris agrícoles a grans propietaris rendistes, passant per institucions com l'Hospital de Pobres de Figueres. Del conjunt de gestions destaquen especialment les encaminades al cobrament d'arrendaments o de censos emfitèutics, així com la reclamació d'anualitats o pensions endarrerides que en alguns casos acaben en demandes judicials. La documentació generada per l'administració d'aquests patrimonis permet l'estudi d'altres aspectes interessants com la conflictivitat pagesa o la pervivència fins ben entrat el segle XX de relacions de propietat característiques de l'Antic Règim, sense oblidar l'aportació que significa per a estudis sobre els diversos municipis de la comarca.

El fons d'empresa Jou incorpora documentació derivada de la participació de Josep Jou Carreras en la vida política i social de Figueres, en especial, dels períodes en què fou alcalde de la ciutat –1928-30, 1939-46–. Igualment destaca la documentació de l'Asil Vilallonga que es conserva dins el fons pel fet d'haver-ne estat secretari. En aquesta mateixa línia es localitzà també documentació de l'Associació de Música de Figueres corresponent al període 1923-1936 –Jou també n'havia estat secretari.

Ingressa a l'Arxiu un dels llibres més antics editats a Figueres

El propassat gener va ingressar a l'Arxiu un exemplar de *Colección de los caxones de sastre catalan, que en manual de honesta diversión ofrece el*

señor público el marqués de Zigarral... imprès l'any 1762 a la impremta d'Ignasi Porter Marimon de la capital altempordanesa. Sabem que feia d'impressor i de llibreter, ofici que continuà el seu fill Ignasi Porter Presas. És una reedició del publicat l'any anterior a Barcelona. L'estat de conservació és molt bo. Té 312 pàgines. Era un setmanari literari més aviat d'actualitats, amb interessants articles de costums, societat i crítica teatral. Fins ara només es coneixien poc més d'una dotzena d'obres impreses per aquest llibreter i impressor establert a Figueres.

Digitalització de 320 imatges de patrimoni natural i artístic de la comarca

La col·lecció d'imatges de l'ACAE s'ha vist incrementada amb aquesta nova aportació cedida per un particular que està formada per fotografies en color, datades entre els anys 1995-1997, d'esglésies i monestirs, com és el cas de Sant Llorenç de Sous i Sant Quirze de Colera, ambdós restaurats ja fa uns anys i de gran rellevància per al discurs historicoartístic de la comarca, de castells com el castell de Vallgornera, documentat al segle XII, i Orriols o Vilarig, de l'existència dels quals es té constància des del segle X. A banda de les imatges de caire més artístic, hi ha també vistes i detalls d'una bona part de municipis i paratges naturals altempordanesos, comprenen des de Portlligat a Garriguella, Pont de Molins i la Jonquera.

Donació de 148 negatius de plaques de vidre

L'ús de la fotografia per obtenir còpies de treball o de conservació de documentació original ha experimentat un gran impuls en els darrers temps arran del boom de la fotografia digital. L'Arxiu Comarcal ha rebut darrerament una curiosa donació que demostra que fa gairebé cent anys ja es recorria a la tècnica fotogràfica amb les mateixes finalitats. Es tracta de 130 negatius fotogràfics sobre placa de vidre amb la reproducció d'un expedient judicial dels anys 1901-1917 que fa referència a l'execució d'unes obres de reparació d'una casa a Figueres. No hi ha dubte que a Joan Corney, propietari de l'immoble i una de les parts implicades, la seva activitat com a fotògraf li va permetre proveir-se fàcilment d'una còpia del plet en una època en què no hi havia fotocopiadores ni molt menys encara tecnologia digital.

Archiu Generau d'Aran

Dipòsit del fons personal Frederic Vilà Ferrer

La senyora Anna Arbonès Claverol ha ingressat, per contracte de dipòsit, el fons personal de Frederic Vilà Ferrer. El fons és format per 294 positius en plàstic i en color, format diapositiva, que recullen imatges de diversos pobles de la Val d'Aran durant els anys setanta del segle XX. Les imatges van servir a Vilà Ferrer com a model per fer la seva obra pictòrica.

Ingrés de documentació de la Sindicatura del Conselh Generau d'Aran

El 9 de gener es va produir la transferència n. 22 des del Conselh Generau d'Aran. El metre lineal de documentació ingressat procedeix del Departament de Sindicatura. Les dates extremes abasten des de l'any 1996 fins al 2005 i comprenen les sèries relatives a correspondència, informes i visites institucionals.

Exposició: José M. Solé Monlau (1917-1999).

En tot caminar per Aran

El fons personal de José M. Solé Monlau recull el material fotogràfic produït per ell mateix en un moment determinat de la seva vida, des del 1974 fins al 1997, moment en què, havent retornat a la Val d'Aran, uneix dues aficions: l'excursionisme i la fotografia. El resultat d'aquesta afició són 42.299 imatges fotogràfiques, 21.359 positius i 21.940 negatius, i 38 escrits de creació literària en aranès no normalitzat.

La mostra seleccionada consta de 100 imatges. El seu itinerari segueix el quadre de classificació del fons documental i s'hi mostraran fotografies dels pobles i dels paisatges de la Val, en què destaca el gran treball fet per Solé Monlau sobre la flora de muntanya aranesa.

L'exposició es podrà visitar, en la sala d'exposi-

cions temporals de l'església de Sant Joan d'Arties, des del 8 d'abril fins al 15 de juny, de dimarts a diumenge i de 17.00 a 20.00 h.

Arxiu Comarcal del Baix Llobregat

Els arxius municipals i el comarcal del Baix Llobregat organitzen de forma conjunta una exposició itinerant sobre el patrimoni documental

Al mes d'octubre de 2007 va ser inaugurada a Sant Vicenç dels Horts la mostra itinerant «Els Nostres Arxius, la Nostra Memòria» que pretén visitar, fins a l'any 2009, els 17 municipis de la comarca del Baix Llobregat que disposen d'arxiu.

L'exposició ha estat feta conjuntament pels arxius municipals i el comarcal del Baix Llobregat en col·laboració amb el Consell Comarcal de Baix Llobregat i té com a objectiu primordial difondre el patrimoni documental de la comarca i donar a conèixer les funcions que desenvolupen els arxius. El projecte ha rebut el suport de la Subdirecció General d'Arxius de la Generalitat de Catalunya i de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona. La mostra està coordinada pel Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat i n'és la comissària la senyora Pilar Reverté. Es va elaborar una guia didàctica per orientar les visites destinades a l'alumnat de secundària

El 28 de març va ser inaugurada al Casal de Cultura Can Ricart de Sant Feliu de Llobregat. En el marc d'aquesta exposició, hi havia també un espai expositiu que aprofundia en la trajectòria de l'Arxiu al llarg d'aquests 25 anys. Es mostren alguns documents originals que s'hi conserven. Una guia didàctica orientava les visites destinades a l'alumnat de secundària. També es varen fer visites comentades adreçades als col·lectius que ho sol·licitaren. Dues conferències varen aprofundir en els reptes de futur dels arxius i en el patrimoni documental, una a càrrec de Ramon Alberch, amb el títol: "Arxius i memòria: del suport paper al suport digital", el dia 3 d'abril; i l'altra, a càrrec d'Àngels Bernal, titulada "La documentació confiscada a Catalunya. Què podria retornar del Baix Llobregat", el 17 d'abril.

L'exposició «Històries en Revelat. Blas Serrano, Fotògraf (1962-2007)»

Del 10 al 28 d'octubre es va fer al casal de cultura Can Ricart de Sant Feliu de Llobregat l'exposició «Històries en Revelat. Blas Serrano, Fotògraf (1962-2007)». La mostra recull la trajectòria professional d'aquest fotògraf santfeliuenc. La cronologia s'inicia l'any 1962 amb algunes imatges compartides amb el seu mestre el fotògraf Joaquim Ferrer; continua en la dècada dels setanta, quan en Blas s'independitza, instal·la la seva botiga i comença a signar reportatges per al *Boletín Municipal*, i arriba fins als nostres dies. Són històries en revelat que parlen de trànsits: del pas d'una societat rural a una d'urbanitzada, de la transició de la dictadura a la democràcia i de canvis i mutacions en la vida de les persones. L'exposició, que va coincidir amb els dies de les Festes de Tardor, va ser visitada per més de 2.000 persones. Les imatges pertanyen al fons de l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat i es conserven a l'Arxiu Comarcal del Baix Llobregat. Recentment el fotògraf n'ha cedit els drets d'explotació.

L'Arxiu Comarcal del Baix Llobregat fa 25 anys

El 23 d'abril de 1983 l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat i el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya van signar el conveni de creació de l'Arxiu Comarcal del Baix Llobregat. Per fer balanç del que han estat aquests anys i per donar un nou impuls a aquest servei, hem previst organitzar un seguit d'activitats. Avancem algunes propostes programades en col·laboració amb les diferents institucions vinculades a l'Arxiu.

Durant les Festes Primavera de Sant Feliu de Llobregat, els dies 9, 10 i 11 de maig, l'Arxiu, en col·laboració amb l'Ajuntament de Sant Feliu, fa una exposició sobre la història de l'Exposició Nacional de Roses, en el marc de la celebració de la 80a edició i de la 50a mostra de caràcter nacional.

Acte d'inauguració de la primera seu de l'Arxiu Comarcal del Baix Llobregat, al carrer de Ventura Gassol, el 23 d'abril de 1983. Fotògraf: Blas Serrano.
ACBL. Fons Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat

Al llarg de l'any hem previst diverses tertúlies a l'Arxiu, una, al mes de març, sobre la guerra del Francès a Sant Feliu i la comarca del Baix Llobregat, amb motiu del bicentenari de l'inici d'aquesta guerra i, l'altra, de cara a la tardor, sobre la finca Torreblanca com a bressol de la rosa, el símbol santfeliuenc més genuí.

També hi haurà una activitat basada en el cinema. Al mes de maig, conjuntament amb CineBaix, es presenta un documental històric sobre Erasme de Gònima, fabricant d'indianes de Barcelona i important propietari del Baix Llobregat, a càrrec de Xavier Juncosa, premi nacional de cinematografia.

Signatura del conveni de creació de l'Arxiu Comarcal del Baix Llobregat, 23 d'abril de 1983.
Fotògraf: Blas Serrano.
L. Fons Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat

També s'organitzen visites comentades i tallers per a escolars al llarg de tot el curs. El públic adult que vulgui conèixer millor l'Arxiu ho podrà fer amb les visites concertades previstes durant la Setmana Internacional dels Arxius, al mes de juny.

Durant la Setmana de la Gent Gran, al juliol, es vol fer un curs per aprendre a fer l'arbre genealògic.

I a la tardor retornarà un dels cursos que ja són clàssics a l'Arxiu, el curs d'iniciació a la recerca històrica al Baix Llobregat, amb l'objectiu de connectar amb els joves que vulguin començar a fer investigació històrica a la comarca.

Es presentarà juntament amb el Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, el fons d'història oral sobre el memorial democràtic, al mes de juny.

Darrere els actes del 25è aniversari de la fundació de l'Arxiu Comarcal del Baix Llobregat, hi ha la voluntat de donar a conèixer millor aquest servei. El context ho afavoreix especialment. L'any vinent, es disposarà d'un nou equipament que permetrà desenvolupar amb plenes garanties les funcions de preservació i conservació de tot tipus de documents. També, es gaudirà dels espais necessaris per a la prestació de diversos serveis (sala d'exposició, sala de consulta, espai per a exposicions, conferències i aula didàctica). La cloenda d'aquestes activitats coincidirà amb l'obertura del nou Arxiu i amb els reptes de futur d'una nova etapa. Aquest aniversari en serà el pòrtic.

Agència Catalana de Certificació de Barcelona

IV Jornades de signatura electrònica

Els dies 29 i 30 d'octubre de 2007, varen tenir lloc a Barcelona les IV Jornades de signatura electrònica organitzades per l'Agència Catalana de Certificació. L'objectiu de les Jornades era debatre les principals novetats del camp de la certificació electrònica i les identitats digitals i aconseguir incentivar-ne el desenvolupament i la divulgació, tant en l'entorn públic com en el privat. Entre els diferents àmbits professionals assistents a les Jornades, també hi havia professionals de la gestió documental i arxivística. De fet, la signatura electrònica crea documents autèntics, documents que hauran de rebre el seu tractament arxivístic. Per altra banda, s'ha de destacar, que en moltes ponències i intervencions la referència a l'arxiu fou constant. A tall d'exemple, a la presentació de les Jornades, el varen esmentar tant la presidenta de l'Agència Catalana de Certificació com el conseller del Departament de Governació i Administracions Públiques. Des dels arxius, quan encara s'ha d'acabar de resoldre l'encaix de la Gestió Documental en els processos de gestió de les nostres organitzacions, hem de començar a conèixer, entendre i assumir què és la signatura electrònica i com repercuteix en la nostra professió.

Arxiu del Consorci de les Drassanes Reial de Barcelona

L'Autoritat Portuària de Barcelona diposita al Consorci de les Drassanes Reials i Museu Marítim de Barcelona una part del fons històric del Port de Barcelona

La documentació dipositada correspon a la part històrica del fons de l'Autoritat Portuària, concretament a l'etapa del Port gestionada per la Junta d'Obres del Port, entre els anys 1868 i 1978. La creació d'aquesta Junta tenia per objectiu aconseguir els recursos i el finançament necessaris per donar un impuls a les obres del Port de Barcelona i finalitzar-ne la construcció.

El dipòsit està constituït per 1.229 caixes i 290 llibres, que ocupen un volum de 197 metres lineals, i és un reflex de les activitats que va desenvolupar la Junta d'Obres del Port en el compliment de les seves competències. Destaca la documentació generada per l'activitat econòmica i financera, la documentació de Secretaria, els expedients d'obres, les concessions, i en general, documentació generada per l'activitat de l'organisme portuari.

Arxiu Municipal de Barcelona

20 anys d'Arxius Municipals de Districte

El juny de l'any 1988 l'Ajuntament de Barcelona es dotava de les primeres places d'arxiver o arxiviera als districtes de Sants-Montjuïc, les Corts, Horta-Guinardó, Sant Andreu i Sant Martí. De fet, en gairebé tots aquests districtes, l'Arxiu ja tenia un precedent des de feia uns anys, lligat en alguns casos al moviment associatiu.

Fins al gener de 1989 no es van cobrir la resta de places d'arxiver/a, als Districtes de Ciutat Vella, l'Eixample, Sarrià-Sant Gervasi, Gràcia i Nou Barris, però podem considerar l'any 1988 com l'any d'inici de la xarxa d'Arxius Municipals de Districte, impulsats des del Projecte d'ordenació d'arxius de l'Ajuntament de Barcelona i la política de descentralització municipal, que arriba fins als nostres dies.

L'any 2008 es vol celebrar aquest 20è aniversari amb un seguit d'activitats, presents en el territori de cada districte, i també a nivell de la ciutat i del conjunt de l'Arxiu Municipal, que els Arxius Municipals de Districte han contribuït a crear tal com és avui en dia.

Us convidem a aportar idees, documents o fotografies que ens puguin ajudar a documentar i deixar constància d'aquests 20 anys de trajectòria, i sobretot us invitem a celebrar-ho entre tots, donant-li la màxima difusió possible a aquesta convocatòria.

El "Llibre del Consell"

El projecte d'investigació signat el 2002 entre l'Arxiu Històric de la Ciutat i el Consell Superior d'Investigacions Científiques per a la publicació de les eleccions municipals incloses en el *Llibre del Consell* ha culminat amb l'edició del volum corresponent (Batlle i Gallart, C.; Ferrer i Malloll, M. T.; Mañé i Mas, M. C.; Mutgé i Vives, J.; Riera i Viader, S. i Rovira i Solà, M. El "*Llibre del Consell*" de la ciutat de Barcelona. Segle XIV: Les eleccions municipals. Barcelona: Consell Superior d'Investigacions Científiques. Institut de Cultura. Arxiu Històric de la Ciutat, 2007, 912 pàg.). La primera part del llibre ha anat a càrrec de C. Batlle, que ha fet un estudi històric del *Llibre del Consell* i de l'evolució d'una important família de la Barcelona medieval, com són els Gualbes, mentre que M. T. Ferrer ha fet l'estudi sobre els Marquet, eminent família de navegants, i d'altres famílies i membres de l'oligarquia barcelonina.

La segona part del volum, a cura de M. C. Mañé, J. Mutgé, S. Riera i M. Rovira, inclou l'edició íntegra dels fragments del *Llibre del Consell* relatius a les eleccions dels càrrecs municipals (1301-1401), amb les nòmines de tots els consellers, jurats del Consell de Cent i altres càrrecs electes del municipi barceloní. Inclou també un índex molt complet dels personatges, institucions i llocs esmentats en tot el volum.

Arxiu Municipal de Blanes

Blanda 10: la publicació de l'Arxiu Municipal de Blanes fa 10 anys

Ramon Alberch, subdirector general d'Arxius, va presentar el passat 11 de gener el darrer exemplar de la revista anual Blanda, que enguany arriba al número 10. Hi sobresurten els treballs que parlen de la figura del pintor Ricard Ferrer (Josep Bota-Gibert), del botànic blanenc del segle XVIII Bahí i Fontseca (Pasqual Bernat) o dels escriptors Joaquim Ruyra (Pep Vila) i Josep Roig i Raventós (Domènec Valls). Altres aportacions que cal destacar són els treballs sobre l'empresa SAFA (Pere Sala), un repàs als homenots blanencs (Antoni Reyes), la història del Racó Blau (Josep Costa) o la biografia d'un anarquista blanenc exiliat a França (Juli Baca). Blanda 10 té 168 pàgines, on també hi ha espai per repassar les notícies de l'Arxiu, fer un resum de les novetats editorials blanenques i donar a conèixer la història de la família Sicra a partir del seu fons d'imatges (Aitor Roger).

ACTES DE COMMEMORACIÓ DE LA REVISTA BLANDA

10 anys de Blanda

11 de gener 2008
[21.00 HORES]
Inauguració de l'exposició sobre el fons documental de Josep Alemany i Borràs
Al vestíbul del Teatre de Blanes

[21.30 HORES]
Projecció de pel·lícules antigues
del fons d'imatges de l'Arxiu Municipal de Blanes.
Piano i selecció musical: Xavier Dotras i Josep Ma. Pigüillem
Entrada gratuïta. Al Teatre de Blanes

12 de gener 2008
[19.00 HORES]
Presentació de la revista Blanda 10
Intervindran el Sr. Ramon Alberch, subdirector general d'Arxius; Josep Trias, alcalde de Blanes i Antoni Reyes, director de l'Arxiu
Al Teatre de Blanes

[22.00 HORES]
"La Catalunya de Josep Alemany. Literatura i música"
Recitadors: Pere Box, Carme Santacatalina, Salvador Roca i Àlexia Roura
Narrador: Aitor Roger
Piano: Josep Ma. Pigüillem
Cant: Mònica Orpi (soprano)
Entrada gratuïta. Al Teatre de Blanes

Arxius Municipals de Blanes
Ajuntament de Blanes
Teatre de Blanes

Actes culturals per celebrar els 10 anys de Blanda

El Teatre de Blanes ha estat l'indret escollit per centralitzar els actes del desè aniversari de la revista Blanda, la publicació anual de l'Arxiu Municipal de Blanes. En aquest espai cultural s'hi va fer una exposició sobre fons documental de Josep Alemany i Borràs, periodista i escriptor blanenc vinculat amb la intel·lectualitat cultural i política catalana i estatal de finals del segle XIX i primera meitat del XX; una projecció de pel·lícules antigues del fons d'imatges de l'arxiu blanenc acompanyades d'una selecció musical al piano o l'espectacle *La Catalunya de Josep Alemany. Literatura i música*, amb guió i narració dels tècnics de l'Arxiu de Blanes.

Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà

L'Ajuntament de Vimbodí adquireix un manuscrit de 1733 que el transfereix a l'Arxiu Comarcal

L'Ajuntament de Vimbodí va adquirir en una subhasta el manuscrit *Llibre de compras y vendas, censals, rebuts, actas [i] àpocas fets per mí, Pau Nadal. Vimbodí 1733*. Es tracta d'un llibre de 20 pàgines amb coberta de pergamí reutilitzat, format foli prolongat i conté diferents còpies notariales. L'Ajuntament féu lliurament d'aquest volum a l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà el dia 15 de novembre de 2007.

Publicació en suport digital de les actes de les VII Jornades d'Història de la Farmàcia que varen tenir lloc a l'arxiu comarcal

S'han publicat en suport CD les actes de les VII Jornades d'Història de la Farmàcia que, organitzades per la Societat d'Amics de la Història i de la Ciència Farmacèutica Catalana, es van fer a la seu de l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà els dies 21, 22 i 23 d'octubre de 2005. El CD ha estat editat per la Societat d'Història de la Farmàcia amb el nom: *VII Jornades d'Història de la Farmàcia Catalana. Crònica, conferències i comunicacions. Montblanc, 21-23 d'octubre de 2005*.

Col·laboració en exposicions

Del 12 al 28 d'octubre l'Arxiu Comarcal va participar en l'exposició que organitzà el Grup de Jubilats del Casal Montblanquí, amb el títol «Estimar el Cinema», que es va fer a les dependències del mateix Casal Montblanquí. L'Arxiu Comarcal també ha col·laborat en l'exposició «Els Anys Negres. Els Antecedents del conflicte, la Guerra Civil i la Postguerra en Fotografies de Gran Format i Documents Originals», organitzada per l'Associació Cultural Baixa Segarra i que es va fer al castell dels Comtes de Santa Coloma de Queralt entre el 25 de novem-

bre i el 9 de desembre. L'exposició va tenir un gran èxit d'assistència.

IX Premi Aires de la Conca de recerca comarcal

El dia 15 de desembre de 2007 es reuní el jurat qualificador del IX Premi Aires de la Conca de recerca comarcal sobre la Conca de Barberà. A la convocatòria s'hi varen presentar un total de quatre treballs. El jurat, en aquesta ocasió, decidí declarar el premi desert.

Ingressa documentació del Consell Comarcal

Entre els mesos de novembre del 2007 i febrer del 2008, s'han fet un total de cinc transferències (les corresponents a les núm. 41 a 45). Es tracta de documentació generada per l'Oficina d'Habitatge de l'any 2004, pels Serveis Tècnics dels anys 2003-06, per l'àrea de Medi Ambient dels anys 2000-05, per la de Benestar Social de 2006 i per la de Cultura de l'any 2004.

Ingressen còpies digitalitzades d'expedients i causes de la repressió franquista

El senyor Josep M. Vallès va lliurar a l'arxiu comarcal cinc CD que contenen la digitalització d'expedients i causes de la repressió franquista a l'Espluga de Francolí.

Arxiu Municipal de Constantí

L'Arxiu Municipal de Constantí presenta la Memòria del 2007

L'Arxiu Municipal de Constantí ha presentat la Memòria del 2007, que s'articula al voltant de la millora dels dipòsits de la documentació administrativa, amb la col·locació d'unes modernes prestatgeries mòbils compactes; els nous ingressos, amb el fons documental personal del doctor Miquel Aleu, famós metge i erudit local; l'inici de la implantació d'un Sistema de Gestió Documental i, finalment, la posada en marxa d'una col·lecció de llibres monogràfics sobre la història de Constantí –de la qual ja es va presentar el primer volum dedicat a la II República. La memòria té 67 pàgines i es pot descarregar al web de l'Ajuntament: www.constanti.cat

Arxiu Històric de Girona

Nous ingressos documentals

Entre la documentació ingressada els darrers mesos destaquem:

* Pel volum i per la importància de la documentació hem d'esmentar en primer lloc la documentació d'Urbanisme provinent del Servei Territorial d'Urbanisme a Girona del Departament de Política Territorial i Obres Públiques. Es tracta de 600 capses que completen el fons

Urbanisme ja existent en aquest arxiu. Entre la documentació ingressada es poden trobar expedients d'obres tramitats per l'antiga Delegació Provincial del Ministeri d'Obres Públiques i Urbanisme (MOPU) de Girona així com del Ministeri de l'Habitatge en períodes anteriors, que restaren als arxius de les oficines de la Generalitat, molts dels quals continuaren o acabaren la tramitació en època democràtica.

En aquests moments, aquest fons de la Generalitat està format per 152 metres lineals de documentació sobre ordenació urbana de les comarques de Girona del 1956 al 1999: plans generals i plans parcials d'ordenació del 1957 al 1993, plans especials i estudis de detall. També conté sèries de normes complementàries i subsidiàries de planejament. Els expedients estan formats per documentació textual (memòria del projecte), documentació gràfica (plànols, fotografies, etc.) i documentació administrativa (tramitacions, al·legacions, etc.) Aquesta documentació de planejament, en molts casos, no es tracta de l'original, ja que aquesta es troba als ajuntaments respectius, però com que no s'ha conservat en molts ajuntaments, es fa imprescindible consultar els exemplars del Servei Territorial.

D'altra documentació que forma part d'aquest fons és una sèrie de 2.435 projectes d'obres d'infraestructura urbana de tots els municipis de la província del 1956 al 1985 i els llibres d'actes de la Comissió Provincial d'Urbanisme del 1978 al 1980 que després s'anomenarà Comissió Territorial d'Urbanisme.

Tota la documentació està descrita en base de dades i es pot consultar per qualsevol camp, àmbit geogràfic, dates, títol, etc.

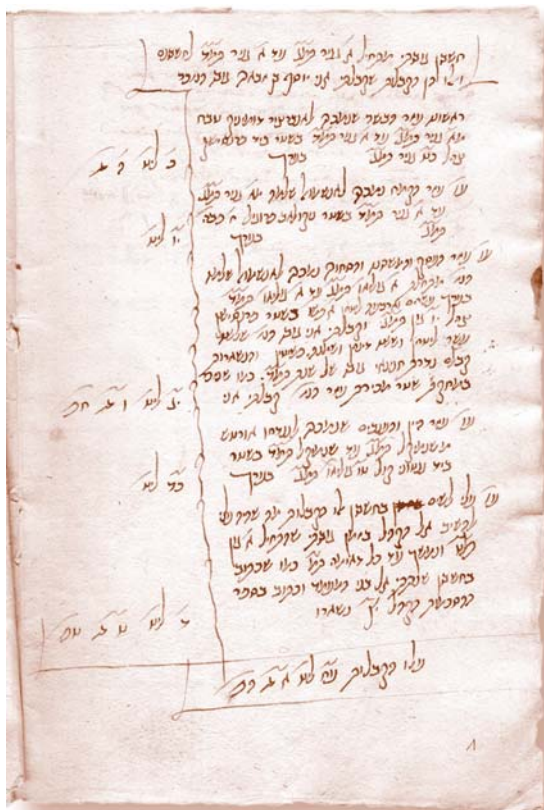
* Fons Ajuntament de Juià (Gironès). Es tracta de 5 metres lineals de documentació. L'any 1993 el fons d'aquest Ajuntament va ser inventariat per Natàlia Navarro, treball que es va dur a terme dins del programa d'inventariació d'arxius municipals que no disposaven d'arxiver, promogut pel Departament de Cultura. Al final de l'any 2007, a petició de la secretària de l'Ajuntament, el fons ingressa a l'AHG, juntament amb la documentació de la Cambra Agrària Local i el fons del Jutjat de Pau d'aquest mateix municipi.

* Fons Delegació Gironina de Tennis, 1974-2004, que conté expedients d'activitats esportives: competicions de totes les categories del circuit gironí i documentació administrativa de la Delegació, estatuts i eleccions de càrrecs, actes d'assemblees de clubs, reunions de tècnics, reunions del Comitè de Competició i expedients de llicències de jugadors. Aquest fons és interessant per a l'estudi de la història de l'esport gironí.

Curs de formació de l'EAPC i l'SGA

El dilluns 3 de març s'ha fet a l'Arxiu un curs sobre l'aplicació de la Norma de Descripció Arxivística Catalana (NODAC) als fons i col·leccions de fotografies, organitzat per l'Escola

d'Administració Pública i impartit per Àngels Suquet, arxivera municipal de Sant Feliu de Guíxols, i Isabel Campos, arxivera de l'Arxiu Central Administratiu del Departament de Presidència. Ambdues han estat membres del grup de treball per a l'elaboració de normes de descripció de documents audiovisuals. Aquest curs estava adreçat als professionals dels arxius de les comarques gironines i ha resultat un bon punt de trobada per discernir el nivell de descripció de fons que tenim als arxius i, sobretot, s'ha fet evident la necessitat de disposar d'unes normes específiques per al tractament d'aquest tipus de documentació.

Els comptes de l'aljama de Girona

El projecte de recuperació i estudi dels documents hebreus medievals de l'Arxiu comença a donar els primers i esperats fruits en la forma d'aquest estudi fet pel prestigiós hebraïsta Eduard Feliu, amb la col·laboració de Joan Ferrer, professor de llengua hebrea i aramea de la Universitat de Girona, que acaba de ser publicat al darrer número de la revista *Tamid* de la Societat Catalana d'Estudis Hebraïcs de l'IEC. Amb el títol "Llibre de comptes de Jucef Zabara, col·lector del clavari de la comunitat jueva de Girona (1443)", trobarem un interessantíssim estudi d'aquest quadern de 9 pàgines escrit en hebreu i que recull, de la mà del jueu gironí Jucef Zabara, els comptes de l'aljama de Girona durant l'any 1443. L'autor fa una introducció històrica, incor-

pora la traducció íntegra del document al català –a la qual adjunta un índex d'antropònims i topònims– i fa la transcripció del text en caràcters hebreus. Cal esmentar el treball de Joan Ferrer, en l'annex, sobre la llengua hebrea del document. L'hebreu utilitzat intercala moltes paraules en català –parlar aljamiat, llengua habitual del redactor– com ara *àpoca*, *deembre*, *noembre*, *empara*, *neula* i altres que són descrites i relacionades en el mateix estudi.

Arxiu Municipal de Girona

Conferències a l'Arxiu Municipal en línia

El Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions (SGDAP) de l'Ajuntament de Girona, ha publicat recentment la monografia corresponent al segon cicle de Conferències a l'Arxiu Municipal, que tenia per títol "Església, societat i poder a Girona. Segles XVI-XX". No obstant això, i atès que el Servei de Gestió Documental veu com a essencial la seva divulgació, ara també es pot descarregar de forma lliure i gratuïta mitjançant la pàgina web de l'esmentat servei. També es pot descarregar el cicle de conferències de la primera edició Segona República i Guerra Civil a Girona (1931-1939). L'any 2008 el cicle se centrarà en Girona i la Guerra del Francès (1808-1814).

El diari El Punt dona el seu arxiu fotogràfic i hemerogràfic a l'Arxiu Municipal de Girona

El diari El Punt ha signat amb l'Ajuntament de Girona un conveni de cessió dels seus fons hemerogràfics i fotogràfics. Pel que fa a la premsa la cessió inclou les capçaleres del *Punt Diari* i *El Punt* (en les diverses edicions), publicades des del 29 d'octubre de 1978 en endavant; totes les publicacions editades amb la capçalera *Presència*, des del 10 d'abril de 1965 en endavant i totes les publicacions editades amb la capçalera *El 9 Esportiu de Catalunya*, des del 2 de gener del 2002 en endavant, de manera que s'arriba a un total d'unes 600.000 pàgines de premsa.

Pel que fa al fons fotogràfic, el Grup El Punt ha fet donació d'aproximadament 10.880 diapositives, 142.466 estoigs de negatius –unes 1.424.660 imatges–, 191 imatges en CD, 150.000 fotografies en suport paper i 980.386 imatges en format digital, que fan un total aproximat de 2.566.117 imatges.

El CDRI culmina el treball de documentació de les fotos de l'Escolania del Mercadal

El Centre de Recerca i Difusió de la Imatge (CRDI) de l'Ajuntament de Girona ha acabat el treball de documentació del fons fotogràfic de l'Escolania del Mercadal. Les 5.372 fotografies que for-

men part d'aquest conjunt fotogràfic, creat durant els anys en què l'escolania va ser dirigida per mossèn Ferran Forns (1923-1964), són accessibles a la pàgina web de l'Arxiu Municipal http://www.ajuntament.gi/sgdap/cat/consulta_documents.php perfectament documentades. Per primera vegada i gràcies a les possibilitats que ofereix Internet, el treball de catalogació ha comptat amb la participació ciutadana, principalment amb aquells que han format part de l'Escolania en algun moment de les seves vides. Les imatges es van posar al web de l'Arxiu Municipal l'octubre de 2006 per tal que fossin documentades pels ciutadans. Això ha permès la col·laboració d'antics membres de l'Escolania que, coordinats per Rafel Soler, han pogut identificar llocs i persones. En total s'han identificat 337 persones i 87 noms de lloc.

L'SGDAP de l'Ajuntament de Girona convidat a Malmö

L'SGDAP de l'Ajuntament de Girona va estar convidat a participar en el *Rencontre* que tingué lloc a la ciutat sueca de Malmö, on es debaté sobre els arxius i les diferents col·lectivitats territorials existents en l'àmbit de la comunitat europea. L'associació *Les Rencontres* creada per responsables electes de l'àmbit de la cultura i l'educació dels diferents països de la Unió Europea, constitueix una plataforma de cooperació, de debats i d'accions en l'àmbit de la política cultural de les ciutats, departaments, regions, etc. L'Arxiu Municipal de Girona hi fou present a través de la ponència de Joan Boadas i Raset que tingué lloc el dia 23 de novembre amb el títol "Gestionar i difondre el patrimoni documental: l'experiència del Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions (SGDAP) de la ciutat de Girona".

L'experiència del CRDI a Montevideo

El Centre de Recerca i Difusió de la Imatge de l'Ajuntament de Girona participà en les jornades Fotograma-07 que va organitzar el Centro Municipal de Fotografía de Montevideo a través del Centre Cultural d'Espanya (CCE), els passats 22 i 23 de novembre. David Iglésias Franch, tècnic superior del CRDI, va oferir un taller pràctic i una conferència on va analitzar els aspectes tècnics de la fotografia digital i la gestió arxivística dels fons fotogràfics. Tant el taller com la conferència tenien per objectiu assentar unes bases de treball per als professionals responsables de la gestió i custòdia dels arxius fotogràfics digitals.

Arxiu General de la Diputació de Girona

El projecte ACTUAL

El dia 20 de novembre de 2007, el Ple de la Diputació de Girona va aprovar el projecte AC-

TUAL (Actes Unificades de l'Administració Local) de tractament, consulta i ús de la informació essencial dels municipis que permet la consulta de tots els acords municipals a través de la web de la Diputació de Girona.

Aquest projecte ha estat presentat als ajuntaments de la demarcació de la província de Girona en el marc de la Jornada *Ajuntament, arxiu i gestió de documents: de l'administració presencial a l'administració electrònica*, que va tenir lloc el passat 27 de març de 2008 a Girona.

ACTUAL és una base de dades documental que recull tots els acords, precs, preguntes i altres intervencions dels Plens i de les Juntes de Govern Local dels ajuntaments adherits al projecte.

Està plantejat en termes de cooperació i assistència als municipis en matèria de gestió documental i de la informació. Funciona íntegrament en entorn web, és a dir, tant la transmissió de fitxers des dels ajuntaments com la consulta dels acords es fa a través de la web de la Diputació a la pàgina del projecte ACTUAL on hi ha tota la informació necessària per acollir-s'hi, els models de documents necessaris i els formularis de cerca i consulta d'informació (<http://www.ddgi.cat/actual/index.html>).

S'ha ofert a tots els ajuntaments de la demarcació i, actualment, ja hi ha una trentena de municipis que han sol·licitat d'adherir-s'hi a partir de les actes de plens i juntes de govern local de l'any 2007 en endavant. Aquest servei és gratuït. El projecte contempla, a més a més, la creació d'un arxiu electrònic de seguretat de les còpies dels fitxers originals dels textos aprovats de les actes, amb signatura electrònica del secretari, que garanteix que es tracta d'una còpia exacta de l'original utilitzat per confegir el llibre d'actes de les sessions del Ple i de la Junta de Govern Local, i que permet visualitzar, des de la plataforma de consulta, el text íntegre de l'acta original a la qual pertany l'acord consultat.

Arxiu Municipal de Granollers

El fons Antonio Alcalde es pot consultar a l'Arxiu d'Imatges de l'Arxiu Municipal de Granollers

L'Ajuntament ja té la titularitat i els drets d'explotació de prop de 26.000 imatges del fotògraf Antonio Alcalde Carrillo.

En un acte presidit per l'alcalde Josep Mayoral es va signar el contracte que regula la donació que el fotògraf de Granollers Antonio Alcalde, va fer al llarg dels anys 2002, 2003 i 2004 a l'Ajuntament de Granollers.

La majoria de les imatges són negatius de 35 mil·límetres, però també hi ha positius en paper i tres pel·lícules de 8 mil·límetres, de temes diversos. Entre d'altres, esports, política, festes, actes socials, equipaments, actes religiosos, activitats comercials i d'alguns col·lectius, perso-

natges, obres i successos de Granollers i d'altres poblacions.

La donació està custodiada a l'Arxiu Municipal com a fons Antonio Alcalde. L'Ajuntament disposa, a més, d'altres fotografies del mateix autor, fetes per encàrrec municipal. En aquest cas, l'autor també n'ha cedit els drets d'explotació. L'objectiu és posar tot aquest material a disposició de la ciutadania i preservar-ne la conservació.

Arxiu Històric de Lleida

Ingressos

El primer trimestre de l'any es va ingressar documentació provinent del Servei Territorial a Lleida de la DG de Carreteres del Departament de Política Territorial i Obres Públiques. Es tracta d'expedients d'Expropiació forçosa de terrenys per construir la xarxa de carreteres de Lleida, entre els anys 1846 a 1998 (20,3 metres lineals). L'Arxiu Central Administratiu de la Delegació del Govern a Lleida ha transferit també documentació relativa al Registre d'establiments industrials dels anys 1929-2003 (77,9 metres lineals). És una sèrie de conservació permanent que permet conèixer la realitat industrial de les comarques lleidatanes, tradicionalment agrícoles.

Exposició «Fossilia»

Del 15 de gener al 25 de febrer, l'Arxiu ha acollit l'exposició «Fossilia. Mostra Paleontològica de l'Associació Ilerdenca de Paleontologia», amb la col·laboració de l'Institut d'Estudis Ilerdencs i el Departament de Cultura. S'hi mostren un seguit de fòssils autèntics i de reproduccions d'aquests testimonis del passat distribuïts en diferents eres geològiques. Aquesta exposició ha permès descobrir que les rajoles de la planta baixa de l'Arxiu estan farcides de fòssils.

Curs El format PDF: característiques i potencial

Organitzat per l'Associació d'Arxivers de Catalunya, es va fer a la seu de l'arxiu el 26 de març la presentació per part de l'empresa Adobe de les solucions que ofereixen a l'entorn de la digitalització de documents i la producció de còpies autèntiques de documents en suports analògics, la signatura electrònica i la conservació i preservació de la documentació electrònica (ISO 19005 i el PDF/A-1).

Arxiu Municipal de Lleida

Continua la tasca de digitalització dels fons hemerogràfics i del fons municipal

Actualment s'està duent a terme la digitalització i conversió a PDF de El diari de Lérida (1972-

1974) per tal de poder continuar oferint la consulta dels fons hemerogràfics de l'arxiu via web a l'adreça següent: www.paeria.es/cultura/CAT/arxiu/premsa.html.

També s'estan digitalitzant les Actes del Ple (1938-1987), les Comissions municipals permanents 1938-1985), les Comissions de la Junta de Govern (1985-1987) i les Comissions d'eixample (1938-1949). Les imatges s'aniran posant en línia per tal de facilitar la consulta als usuaris i usuàries.

Restauracions

S'han restaurat tres llibres del segle XIV, de la sèrie dels Llibres de Crims conservats a l'arxiu. També s'ha restaurat i digitalitzat un plànol del cementiri de Lleida de l'any 1902. Ha fet la restauració l'Estudi B2.

Arxiu Municipal de Montornès del Vallès

Es publica el treball guanyador de la II Beca Montornès de Recerca Històrica

L'Ajuntament de Montornès del Vallès ha coedit amb Publicacions de l'Abadia de Montserrat el treball resultant del projecte d'investigació, premiat l'any 2004, que va presentar l'historiador Arnau González Vilalta, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona. El llibre porta per títol *Montornès del Vallès (1931-1945). De la il·lusió democràtica al primer Franquisme*. Repassa les transformacions socials, polítiques i culturals d'aquest període tan convuls, reflectides en el cas singular de la petita població de Montornès del Vallès. Els principals fons consultats per a la recerca han estat el fons municipal, la documentació de la Causa General i el fons politico-social de Barcelona del Archivo General de la Guerra Civil (els anomenats Papers de Salamanca, custodiats avui a l'Arxiu Nacional de Catalunya).

Arxiu Comarcal de la Noguera

Taller de gestió de documents administratius per als ens culturals de Balaguer

El dia 16 de novembre, a la seu de l'Arxiu Comarcal de la Noguera, es va fer un taller adreçat al personal de l'Institut Municipal de Progrés i Cultura de Balaguer.

La sessió va ser impartida per Trini Camats, arxivera de l'Ajuntament de Balaguer, i per Maite Pedrol, directora de l'Arxiu Comarcal de la Noguera.

Aquesta iniciativa s'ha d'incloure dins les actuacions programades per l'arxiu comarcal per al 2007, adreçades a assessorar i a donar suport a les administracions públiques de la comarca respecte a la gestió dels documents administratius.

Taller d'organització dels documents administratius dels centres d'ensenyament

Els dies 21 i 28 de novembre de 2007, va tenir lloc a l'Arxiu Comarcal de la Noguera un curs de gestió documental adreçat al personal d'administració i serveis del Departament d'Educació. El curs va ser impartit per Ferran Navalon, arxiver del Departament d'Educació.

Aquest curs forma part d'un projecte més ampli engegat per l'Arxiu Comarcal de la Noguera que té l'objectiu de contribuir a normalitzar la gestió integral dels fons documentals dels centres educatius de la Noguera.

Presentació de les actes dels X i XI cursos d'estiu Comtat d'Urgell

El dia 19 de desembre de 2007, a la seu del Consell Comarcal de la Noguera, es va presentar la publicació Balaguer, 1105: Cruïlla de civilitzacions, actes del X Curs d'Estiu Comtat d'Urgell, i Natura i desenvolupament. El medi ambient a

l'edat mitjana, actes de l'XI Curs.

La presentació va anar a càrrec de Miquel Aguilà, alcalde de Balaguer, Vicent Font, president del Consell Comarcal de la Noguera, Maite Pedrol, directora de l'Arxiu Comarcal de la Noguera, Flocel Sabaté, catedràtic de la Universitat de Lleida, i Prim Bertran, professor titular de la Universitat de Barcelona.

Plans de dinàmica educativa

El Pla comarcal de dinàmica educativa de la Noguera per al curs 2007/2008, elaborat pel Consell Comarcal de la Noguera i el Servei educatiu de la Noguera, ha inclòs com a activitat per als centres d'ensenyament la visita per conèixer l'Arxiu Comarcal de la Noguera.

Així mateix ho ha fet del Pla municipal educatiu per al curs 2007/2008 que l'Ajuntament de Balaguer i el Servei Educatiu de la Noguera ofereixen als centres educatius.

Commemoració del 25è aniversari de l'Arxiu Comarcal de la Noguera

Aquest any 2008, l'Arxiu Comarcal de la Noguera fa 25 anys i prepara diverses activitats per celebrar aquest aniversari. Les actuacions que organitzarà en aquest sentit aniran adreçades a un públic ampli i divers, a fi de difondre l'arxiu a tota la comarca, com és el cas de les jornades de portes obertes en les quals s'obsequiarà els visitants amb un detall commemoratiu d'aquest aniversari.

Com fer un arbre genealògic. Taller de genealogia

Els dies 22 i 29 de febrer l'Arxiu va organitzar un curs de genealogia, d'inscripció gratuïta, amb motiu dels 25 anys.

El curs fou impartit per Xavier Mora i Giné, professor i membre de la Societat Catalana de Genealogia, Heràldica, Sigil·lografia, Vexil·lologia i Nobiliària, i va tractar els temes: on i com podem trobar informació sobre els nostres avantpassats; com s'ha d'organitzar la informació obtinguda; com es fa un arbre genealògic; les cases pairals i la genealogia; conceptes i recursos auxiliars per a la recerca genealògica.

Arxiu d'imatges d'Olot

Ja és a la venda el darrer número de la col·lecció Fons i Col·leccions de l'Arxiu d'Imatges d'Olot

Al desembre de 2007 es va posar a la venda el quart número de la col·lecció Fons i Col·leccions de l'Arxiu d'Imatges d'Olot, que edita l'Arxiu d'Imatges d'Olot juntament amb les Edicions Municipals. És una col·lecció que té com a objectiu principal donar a conèixer els fons d'imatges dels fotògrafs i col·leccionistes que l'Arxiu custodia. El quart número està dedicat al col·leccionista i fotògraf aficionat, Pere Pagès

Soler (Olot, 1916-2001) i la publicació inclou unes notes biogràfiques, una descripció de les característiques de la col·lecció i una selecció de deu imatges representatives així com una descripció de la col·lecció, segons la Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Els altres tres números de Fons i Col·leccions de l'AIO, han estat dedicats als fotògrafs Rafael Henares Yepes, Francesc Vidal Forga i Arcadi Vilanova Pericas.

Digitalització del fons fotogràfic de Joan Antoni Satorre Tomàs

Entre els mesos de gener i març de 2008, l'AIO, a través de l'empresa TECNODOC de Madrid, va dur a terme la digitalització del fons fotogràfic de Joan Antoni Satorre Tomàs (Figueres, 1920 – Olot, 1985). Són 14.239 negatius de pas universal en blanc i negre que les filles del fotògraf, propietàries del fons fotogràfic, han cedit a l'AIO per tal d'iniciar el procés de conservació i preservació dels originals així com la documentació de la informació que contenen les imatges. Satorre es va instal·lar a Olot quan tenia 16 o 17 anys i després de fer el servei militar obrí un estudi fotogràfic –La Orquídea– al carrer dels Clivillers. Treballà com a fotògraf de premsa durant els anys de la postguerra i deixà testimoni gràfic dels fets més rellevants de l'Olot d'aquells anys.

Arxiu Municipal de Palafrugell

L'Arxiu Municipal coordina l'elaboració del nomenclàtor dels carrers de Palafrugell

Joan Vilardell Caixàs, mestre jubilat i col·laborador de l'Arxiu, ha treballat durant quatre anys en el nomenclàtor dels carrers de Palafrugell. En Joan Vilardell ha consultat bibliografia i documentació i ha recorregut a informacions orals per poder elaborar 634 fitxes amb el nom, la descripció del nom (més exhaustiva en el cas de personatges, llocs i temes referits a Palafrugell), la data de la denominació i les variacions al llarg del temps. El projecte d'elaboració del nomenclàtor s'ha coordinat des de l'Arxiu Municipal i ha rebut el suport de diferents àrees de l'Ajuntament (Secretaria, Servei d'Informació Cartogràfica i Administració Oberta, Participació i Atenció Ciutadana) i de l'Oficina de Català. El resultat es pot consultar des de l'1 de febrer a <http://ajpalafrugell.org/content/view/554/290/1/0/>

Més espai per als documents

A finals de gener han acabat les obres a l'antiga nau destinada a aula taller, a tocar de l'Escorxador, que s'ha adequat com a dipòsit de documentació vinculat a l'Arxiu i on s'hi han instal·lat prestatgeries metàl·liques fixes. Hi ha dos nivells

de prestatgeries, planta baixa i pis, i en total hi caben 1.300 metres lineals de documentació. Si sumem aquests metres als que ja hi ha a can Rosés (ocupats en un 90%), en total es disposa de 3.100 metres lineals per conservar en bones condicions els documents del municipi.

Arxiu Comarcal del Pallars Sobirà

L'experiència pedagògica de l'exposició: «Les Riudes del Segle XX al Pallars Sobirà: 1907, 1937 i 1982»

Una de les experiències més gratificants que ha tingut per a nosaltres el muntatge d'aquesta exposició han estat les visites dels escolars de la comarca. La col·laboració amb el Camp d'Aprenentatge de les Valls d'Àneu i el Centre de Recursos Pedagògics del Pallars Sobirà ha permès fer unes propostes didàctiques adequades per a cada nivell (tres de primària i dues de secundària) que facilitaven el treball a l'aula posterior a la visita. D'altra banda, també vàrem recollir les seves orientacions de temps i nivell per a cada edat en les explicacions als grups, que eren fetes per nosaltres.

Els problemes logístics derivats dels torns de visites, de l'organització del transport escolar i de la impressió de totes les propostes didàctiques, han estat plenament compensats pels resultats. Ens han visitat tots els escolars entre 6 i 16 anys (354 alumnes de primària i 214 de secundària). Molts grups han fet una valoració a l'aula i ens han fet arribar comentaris molt positius, i el més important és que el tema els ha motivat per reflexionar sobre la problemàtica de les riudes i les conseqüències a la nostra comarca.

Arxiu Municipal del Prat de Llobregat

Beca Jaume Codina de recerca d'història local

L'Ajuntament del Prat convoca la segona edició de la beca de recerca d'història local, dotada amb sis mil euros de premi i amb la possibilitat de publicar el treball final en la col·lecció de textos locals. Aquesta beca, per acord de tots els grups municipals, porta, des d'aquesta edició, el nom de Beca Jaume Codina en homenatge i reconeixement a la tasca del Dr. Jaume Codina Vilà.

La beca està adreçada a projectes que, de manera individual o col·lectiva, tractin aspectes inèdits en el camp de les ciències socials i humanes, relacionats de manera directa amb el Prat i el seu entorn. Les persones interessades podran presentar el seu projecte fins al 31 de març. Les bases de la convocatòria es poden consultar al web de l'Ajuntament (www.aj-elprat.cat).

La primera edició de la beca va ser atorgada a Montserrat Piñero amb el projecte *Inventari toponomàstic del Prat de Llobregat*. El treball, que en

l'actualitat està en la seva darrera fase, se centra en la recerca de la toponímia del Prat pel que fa a aspectes com els noms de lloc, cases, camins, masies, propietats, així com vocabulari d'oficis i llenguatge i parla popular.

Dipòsit dels fons documentals del Dr. Jaume Codina i del Teatre Kaddish a l'Arxiu municipal

Des del mes de febrer passat, l'Arxiu municipal té dos fons documentals nous, que s'han incorporat mitjançant la signatura d'un conveni de dipòsit. Es tracta dels fons documentals del Dr. Jaume Codina i del Teatre Kaddish. En els propers mesos, aquesta documentació serà objecte de tractament arxivístic, ordenada, classificada i inventariada, per tal que ben aviat pugui ser posada a l'abast del públic.

El Dr. Jaume Codina, al llarg d'anys de recerca, va anar reunint documentació resultat de les seves pròpies investigacions, transcripcions de documentació d'arxius públics i alguns documents originals fruit de donacions de particulars. Així mateix, va anar confegint una interessant biblioteca, que responia a les seves inquietuds intel·lectuals i que és d'especial riquesa pel que fa al coneixement del Baix Llobregat.

Des de la seva creació, l'any 1975, el Teatre Kaddish ha mantingut una intensa activitat teatral que l'ha consolidat com una de les formacions més estables i l'han convertit en un referent més enllà de l'àmbit local. El grup ha anat elaborant i recopilant documentació diversa, referida a les obres que ha representat, a projectes en què ha treballat i a la seva activitat interna.

Arxiu Comarcal del Priorat

Publicació d'un llibre sobre el comerç falsetà d'entre 1929-1936

El 2 de desembre, aprofitant la Fira de Sant Andreu, es presentà a la sala d'actes de l'Ajuntament de Falset el treball de Pere Audí Ferrer intitulat *Botigues i tallers de Falset a través de les seves factures (1929-1936)*; a l'acte hi assistiren unes 40 persones. L'obra està coeditada per l'Ajuntament de Falset i l'Arxiu Comarcal del Priorat. Es compon d'una introducció al comerç falsetà a partir de la matrícula industrial de l'any 1934, dividint-lo per sectors, d'una digitalització de les factures atenent aquesta classificació amb una ressenya biogràfica del propietari, i un conjunt de fotografies en les quals es veuen diferents comerços falsetans.

El treball ha tingut com a base l'exposició de factures feta el passat mes d'agost per l'Ajuntament i l'Arxiu, composta per 169 factures algunes del mateix comerç o activitat industrial. En el llibre se'n reproduïxen 89, totes diferents. És una mena de catàleg de l'exposició, però en format llibre en l'explicació i en el tractament de la do-

cumentació.

Publicació d'una història inèdita de Porrera del 1865

El propassat 17 de gener, dia de Sant Antoni, es presentà al Casal de Porrera, amb assistència d'un 590 persones, l'obra inèdita escrita el 1865 per Josep Simó i Serres, de cal Simó (Porrera 1806-1871) intitulada *Crònica de Porrera 1865*. El treball ha estat coeditat per l'Ajuntament de Porrera i l'Arxiu Comarcal del Priorat. El llibre consta d'una introducció i el treball de Josep Simó, en total unes 350 pàgines, entre les quals s'han inclòs diversos dibuixos de l'obra original, així com la reproducció d'un plànol de Porrera del 1882.

El manuscrit forma part del fons patrimonial de ca l'Amorós de la vila de Porrera que fou dipositat a l'Arxiu pel seu tractament i digitalització. Es tracta d'un document de gran importància ja que la major part del llibre (més de 200 pàgines) és explicació de fets de la població a partir del segle XVIII i, sobretot, el XIX, època de la qual el cronista/historiador té molta més informació en els documents i en primera persona. Dóna gran quantitat de dates extretes dels arxius municipals i parroquials, avui en dia perduts, per la qual cosa, més que ser una obra d'història, és un document històric, no tan sols per a Porrera sinó per a tota la comarca del Priorat.

Ingressa el fons patrimonial de cal Roger de Margalef de Montsant

Ingrés del fons patrimonial de cal Roger de Margalef de Montsant; consta de dos lligalls d'escriptures datades entre el 1380 i el 1940, dues capses d'arxiu definitiu. La documentació és en paper, menys el document més antic que data del 1380, que és en pergami i tracta de la permuta entre dos veïns de la població de béns immobles urbans. El fons és seriat a partir de mitjan segle XVII, bàsicament tota la documentació és familiar: compres, vendes, testaments, capítols, etc. però s'hi troba una còpia de les notes històriques redactades per José Ruy Fernández l'any 1917 de la població de la Vilella Baixa.

Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre

Ingressa el fons de la comunitat de regants de Móra la Nova

El 9 de gener de 2008 ingressà a l'arxiu el fons de la Comunitat de Regants de Móra la Nova (1939-1994) El fons, que té una extensió de 4,1 metres lineals, està integrat, bàsicament, pels llibres d'actes, els informes diaris de les feines fetes pels treballadors, la documentació comptable i els llibres de registre de les hores de rec de la comunitat.

La Comunitat de Regants de Móra la Nova neix l'any 1925, paral·lelament al naixement d'altres comunitats de regants a la Ribera d'Ebre. Els anys

vint del segle XX són extraordinàriament secs a la comarca i el *modus vivendi* de bona part de la població, l'agricultura, perilla. Resultava contradictori que una comarca travessada per un cabal d'aigua de tanta importància veiés com la falta de pluja condemnava la pagesia a una emigració forçosa o a no poder viure de les tasques agrícoles. És aquest el context de naixement de la Comunitat de Regants de Móra la Nova.

Tot i que no s'ha conservat la documentació entre 1925-1938 l'ingrés del fons a l'arxiu posa a l'abast de la ciutadania una interessant font per conèixer l'evolució agrària de la Ribera d'Ebre i de Móra la Nova, en particular.

Ingressa a l'arxiu el fons de l'Ajuntament de la Torre de l'Espanyol

El 8 de novembre de 2007 ingressa a l'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre part del fons de l'Ajuntament de la Torre de l'Espanyol (1575-1990). El volum d'aquesta primera transferència és de 10,8 metres lineals.

Entre la documentació d'aquest primer ingrés hi destaca la còpia dels Privilegis, Ordenacions, i Costums de la Torre de l'Espanyol de 1517, documentació relativa a diversos conflictes i reclamacions pel dret de barcatge entre Vinebre i Ascó o la còpia d'un document de 1331 relatiu al procés seguit per aconseguir una església pròpia a la Torre de l'Espanyol.

L'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre col·labora amb el programa Coses de ràdio de Ràdio Móra d'Ebre (Cadena Ser)

L'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre enceta una col·laboració amb Ràdio Móra d'Ebre (Cadena SER) participant quizenalment al programa *Coses de ràdio*. El programa pretén apropar els oients de la Ribera d'Ebre, Terra Alta i Priorat al món dels arxius i, especialment, la feina portada a terme des de l'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre.

En el primer programa, emès el 28 de gener de 2008, es va explicar la dependència jeràrquica del centre, el seu àmbit d'actuació i les funcions generals que desenvolupa.

En el segon programa, emès el 8 de febrer de 2008, es va explicar la documentació que correspon rebre a l'arxiu, la que pot rebre amb el consentiment dels titulars de fons que ho desitgin i les diverses tipologies de fons que pot ingressar el centre.

L'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre s'inclou als espais dels "Itineraris per Móra d'Ebre" que visiten els alumnes de l'IES Julio Antonio

L'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre enceta una col·laboració amb l'IES Julio Antonio de Móra d'Ebre, que es materialitza en la inclusió als "itineraris per Móra d'Ebre" de la visita a l'Arxiu. Els itineraris, que es fan en el marc dels crèdits de síntesi de l'IES Julio Antonio, a més de visitar l'Arxiu, porten els alumnes al castell, la biblio-

teca i el teatre.

L'arxiu ha elaborat un dossier pedagògic que pretén que l'alumnat conegui la feina desenvolupada al centre en diversos aspectes, com el tractament documental, la diversitat de tipologies que ingresseu o les diferències amb les biblioteques.

La primera visita es portarà a terme el 14 de març quan ens visitaran uns 100 alumnes, corresponents a 4 grups de 1r d'ESO.

Arxiu Comarcal del Ripollès

Ingrés de la documentació procedent del Castell de Montesquiu

El 24 de febrer de 2004, el senyor Lleonard Ramírez i Viadé va signar el corresponent contracte de cessió en dipòsit d'un conjunt format per 104 pergamins, datats entre els anys 1216 i 1635, que per aquest acte ingressaven a l'Arxiu Comarcal del Ripollès. Per certes anotacions al dors dels originals i per l'àmbit geogràfic i cronològic que abastava aquest conjunt documental, de seguida hom va sospitar que, a l'origen, aquesta documentació formava part de l'anomenat Arxiu del Castell de Montesquiu.

Els responsables del Parc Natural del Castell de Montesquiu van conèixer per la premsa la notícia del dipòsit fet per l'esmentat senyor i, al cap de poc temps, van manifestar la seva intenció d'iniciar les converses perquè l'Arxiu del Castell de Montesquiu ingressés a l'Arxiu Comarcal del Ripollès. Segons ells, amb aquest ingrés, per una banda, s'assegurava la conservació adient d'aquest conjunt documental i, per l'altra, es facilitava el seu accés i la seva consulta a la comunitat científica.

Finalment, després de moltes converses i gestions, el ple de la Diputació de Barcelona va aprovar i signar, el dia 13 de desembre de 2007, el conveni de col·laboració segons el qual, el fons documental conservat al Castell de Montesquiu ingressa a l'Arxiu Comarcal del Ripollès. Ara comença, sobretot, una feina, possiblement força llarga, que ha de permetre que els nostres usuaris disposin dels instruments de descripció necessaris perquè es pugui utilitzar, amb les màximes garanties, aquest important fons documental.

Un conjunt d'imatges relacionades amb el món del ciclisme al Ripollès, ingressen a l'Arxiu Comarcal

El dia 5 de novembre de 2007 es va signar el conveni entre la Generalitat de Catalunya, representada pel president del Consell Comarcal del Ripollès, senyor Enric Pérez i Casas, i el senyor Vicenç Gómez Pina, segons el qual el senyor Gómez va ingressar, en règim de dipòsit, a l'ACRI, un conjunt documental format, principalment,

per fotografies de l'esport del ciclisme a Ripoll i a la comarca del Ripollès. La documentació objecte d'aquest dipòsit comprèn els anys 1931-2006 i ocupa 0,57 metres lineals.

S'amplia la documentació de la parròquia de Sant Bartomeu de Llaers

El dia 28 de novembre de 2007, va tenir lloc la signatura del conveni entre la Generalitat de Catalunya, representada pel president del Consell Comarcal del Ripollès, senyor Enric Pérez i Casas, i el senyor Carles Babot Nel·lo, segons el qual el senyor Babot va ingressar, en règim de dipòsit, a l'ACRI, un volum que conté els testaments rebuts pels rectors, vicaris o administradors de la parròquia de Sant Bartomeu de Llaers (Ripoll, Ripollès), des de l'any 1780 al 1857. Aquesta documentació estava en possessió de l'esmentat senyor perquè formava part del seu patrimoni familiar. Amb aquest dipòsit, l'ACRI ha complementat notablement el fons documental d'una de les parròquies de l'actual terme municipal de Ripoll.

Inventari dels censals de la comunitat parroquial de Sant Pere de Ripoll

Durant l'any 2007 s'ha fet l'inventari dels censals –dret de cobrar una pensió o cànon anual com a contrapartida d'un capital donat– administrats per la comunitat de domers i preveres de l'església de Sant Pere de Ripoll. Tant pel seu llarg abast cronològic (1518-1855), com pel seu volum (633 unitats documentals simples identificades i descrites, que ocupen 1 metre lineal), aquesta sèrie constitueix un interessant recurs de recerca per conèixer aspectes fiscals de Ripoll en època moderna, però també serveix sovint de suport a la genealogia i a la història dels patrimonis familiars de la comarca del Ripollès.

Fons d'imatges del periòdic El Ripollès (1977-1984)

El periòdic quinzenal El Ripollès va generar un destacat fons d'imatges que proporciona una visió molt interessant d'un període determinat de la nostra història. La millora dels procediments gràfics del moment van permetre un ús més intensiu de la fotografia que no pas havia tingut fins aleshores. Per tant, aquesta col·lecció integrada per aproximadament 2.500 imatges originals, són una crònica objectiva d'uns anys marcats, entre altres esdeveniments, per una feble democràcia tot just estrenada, una creixent conflictivitat laboral i una encoratjada esperança per recobrar les llibertats nacionals.

A l'Arxiu Comarcal hem treballat per condicionar, amb els materials de conservació més adequats, tot aquest volum d'imatges per tal de preservar-lo i garantir-ne una consulta eficient per part dels usuaris.

Arxiu Municipal de Sant Adrià de Besòs

L'Arxiu restaura el seu patrimoni documental

L'Arxiu Municipal de Sant Adrià de Besòs ha restaurat recentment tres padrons d'habitants procedents del seu fons municipal. En els documents, dels anys 1924, 1928 i 1936, es feien evidents la presència d'estrips, plecs, llacunes o manca de suport, així com de fragilitat en les fibres. Mitjançant el procés de restauració s'ha aconseguit retornar als tres documents l'aspecte de què disposaven inicialment, alhora que s'ha aturat el procés degeneratiu que comprometia la seva conservació.

La restauració dels tres padrons ha comptat amb el suport econòmic de l'Ajuntament de Sant Adrià de Besòs i de la Xarxa d'Arxius Municipals de la Diputació de Barcelona.

Arxiu Comarcal de la Selva

Ingrés i primers tractaments del fons fotogràfic del Consell Comarcal de la Selva

Malgrat que les transferències de documentació textual s'han anat fent regularment, el fons d'imatges del Consell Comarcal no havia estat traspassat fins ara a l'ACSE. Es tracta de més de 7.000 imatges en positiu i 3.200 en negatiu, que s'estenen cronològicament des de la constitució del Consell, l'any 1988, fins a l'any 2003. Temàticament tracten de tots els actes protocol·laris, polítics i de les diferents àrees, desenvolupats al llarg d'aquests anys. S'està duent a terme un primer tractament descriptiu que consisteix a datar les imatges, identificar l'acte i, si escau, les persones que hi apareixen.

Ingrés a l'hemeroteca auxiliar de la revista Revista

Fundada per Alberto Puig Palau, conegut pel sobrenom del tío Alberto, un industrial i mecenes i cèlebre personatge de la vida intel·lectual i bohèmia de la Barcelona dels anys cinquanta i seixanta, la Revista va sortir al carrer a l'abril del 1952. Es tracta d'un setmanari que "va marcar una nova pauta en l'encotillada vida intel·lectual del país [...] va trencar motllos mostrant la vitalitat de les lletres catalanes o de l'art d'avantguarda", segons Jordi Amat (El Periódico, 23-09-07). Una col·lecció íntegra dels seus números (en manquen 2) va ser donada al mes de juliol passat a l'hemeroteca auxiliar de l'ACSE per part de Josep Puigdemont i Oliveras, d'Amer.

Exposició «Temps. Canvis i Permanències. 100 Anys de Ciutat»

Organitzada com a clausura dels actes de commemoració dels 100 anys de proclamació de Santa Coloma de Farners com a ciutat, es va dur a terme entre el 9 i el 25 de novembre passat,

fent coincidir l'inici de l'exposició amb la Festa de la Ratafia que anualment se celebra a Santa Coloma. Es van exhibir diverses imatges urbanes de Santa Coloma, cronològicament situades entre finals del segle XIX i els anys vint del segle passat, contrastades amb imatges actuals i acompanyades d'un text de contextualització. Per a la presentació es va comptar amb l'historiador local Miquel Borrell que va fer una amena síntesi del que han estat els últims 100 anys d'història de la ciutat. L'exposició, situada al primer pis de la llar dels jubilats, va rebre la visita d'entre 500 i 600 persones.

Arxiu Comarcal del Solsonès

Digitalització de les actes municipals de l'Ajuntament de Solsona

L'Arxiu Comarcal del Solsonès, en el marc del programa "Esteve Gilabert Bruniquer 2007" de preservació del patrimoni documental de Catalunya, ha digitalitzat la sèrie de llibres d'actes municipals de l'Ajuntament de Solsona dipositats a l'ACS. Aquest programa impulsat i finançat per la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, té com objectiu impulsar el patrimoni documental que es conserva en els arxius de la Generalitat de Catalunya.

Els 53 llibres digitalitzats d'actes municipals (1665-1976) del fons documental de l'Ajuntament de Solsona, constitueixen per les seves caracte-

rístiques, una de les peces més interessants del patrimoni documental de la comarca. Al mateix temps, el seu alt grau de consulta per part dels usuaris de l'ACS, fan del tot necessària la presa de mesures per tal de garantir-ne l'accés amb una conservació correcta.

La fórmula de la digitalització d'aquesta sèrie permet conjugar ambdós elements. Per una banda disposar d'una còpia de seguretat d'aquesta documentació essencial de l'Ajuntament de Solsona. I per l'altra, oferir als usuaris un suport secundari d'accés a la documentació que ajuda a preservar la conservació dels originals. Sense menystenir les possibilitats de difusió de la documentació més històrica que aquest nou format ens permet de fer.

Aprovació del Reglament d'arxius del CCS

En el marc de la implantació del Sistema de Gestió documental del Consell Comarcal del Solsonès, que està gestionant l'Arxiu Comarcal del Solsonès, s'ha aprovat a començaments d'any el Reglament d'arxius i gestió documental del Consell Comarcal del Solsonès.

El reglament ha de constituir la peça normativa que ha d'emparar i donar validesa a totes les actuacions posteriors.

Un nou número de la publicació *Oppidum*

Ha sortit al carrer el número 6 de la revista *Oppidum*, coeditada per l'Arxiu Comarcal, el Centre d'Estudis Lacetans, l'Ajuntament de Solsona i el Consell Comarcal del Solsonès. En aquest número podeu trobar els articles: "Les

basses de Brics i l'embassament de l'Alsina"; "Els primers espais naturals del Solsonès amb un projecte de conservació i custòdia"; "El Jaciment de Granyera"; "Els documents en pergami del mas del Quadrells"; "Els molins de l'abadia de Ripoll en els termes i parròquies de Sorba i Gargallà (Montmajor, Berguedà)"; "Un salt d'aigua, un salt en el temps: història d'un molí"; "Notícia d'un solsoní a l'Oficina de Recuperació de Documentos"; "El cost humà de la Guerra Civil al Solsonès"; i "El projecte de relats de dones al Solsonès".

Exposició del cinema al Solsonès

Del 10 al 25 de maig l'Arxiu Comarcal del Solsonès presenta al pati gòtic del Palau Llobera de Solsona, l'exposició «El Cinema al Solsonès». Amb les primeres notícies del cinema a la comarca iniciem un recorregut pels locals on es va projectar cinema de la comarca tot i reflectint la seva trajectòria vital. Per les característiques territorials del Solsonès aquests locals es van concentrar a les poblacions de Solsona i Sant Llorenç de Morunys, però malgrat això la mostra no ha volgut deixar de banda les aportacions fetes per aficionats al cinema amateur de tota la comarca.

Arxiu Històric de Tarragona

Primera fase de la digitalització del fons d'empresa Foto Raymond

Els passats mesos d'octubre i novembre, acoïnt-se a l'ajut destinat a la digitalització de fons o col·leccions d'imatges del programa "Esteve Gilabert Bruniquer 2007" de preservació del patrimoni documental de Catalunya, l'AHT ha procedit a digitalitzar 8.000 fotografies del fons comercial Foto Raymond (1940-1991), consistents en negatius sobre placa de vidre o cel·luloide de 13 x 18, 10 x 15 i 9 x 14 centímetres. S'ha emprat una càmera digital CANON EOS 30D, amb objectiu macro, zoom 17 – 85 mil·límetres, llum Kaiser (freda) 5400 K, de 8 MB equivalents a 12 MB reals, connectada a un ordinador, per tal de controlar els enquadraments i agrupar les imatges en carpetes de les localitats i d'alguns clients, de cara a una recuperació més fàcil, prèviament a la descripció definitiva. A partir de la resolució de 300 ppp òptics reals, amb un ajustament posterior dels nivells d'exposició, s'han obtingut imatges a tres formats: consulta ràpida per WEB, 1 MB o menys; JPG, de 10 MB i TIFF, de 20 a 30 MB.

Neteja de les galeries del claustre

Des de la construcció de l'AHT, el 1981, segons el projecte de l'arquitecte Pasqual Monravà i Gassol, sobre una part del convent de Framenors desamortitzat, darrerament seu de l'Institut de Batxillerat Martí i Franquès, i l'última restauració del claustre d'estil barroc classicista, element

vertebrador de l'actual centre arxivístic, entre la fi del 1985 i l'any següent –intervenció d'un equip de picapedrers gallecs, rebaixament del centre del pati i enrajolat–, el pas del temps, combinat amb la pols, els efectes de la humitat –deteriorament de la pedra i recobriment de la superfície amb fongs–, la contaminació atmosfèrica, i els excrements de coloms havien anat deteriorant l'aspecte dels elements de pedra conservats de l'ampli espai obert setcentista. Després de la renovació de la pintura de l'interior de les galeries, entre la fi de desembre i el mes de gener, se n'han netejat en la seva totalitat els pilars i els arcs, mitjançant un rentatge en sec amb silicat d'alumini a baixa pressió, que s'ha completat protegint la blancor del material descobert amb un hidrofugant aplicat amb polvoritzador. Cal recordar la importància d'aquest àmbit tant per als habituals usuaris i usuaris de l'arxiu com en el recorregut seguit en les freqüents visites de grups i en la seva utilització en les diverses activitats culturals durant l'estiu.

Ingrés d'un llibre del notari d'Alcover Felip de Caçador (1762-1765)

El propassat mes de desembre l'AHT va ingressar, dins la seva col·lecció de *Manuscrits i documents solts*, un petit conjunt datat entre el 1629 i el 1929, procedent del despatx professional del notari de Tarragona Pere Lloret Carbó –al carrer Comte de Rius. Inclou un llibre notarial, un lligall d'escriptures (1629-1860, reorganitzat), dins una carpeta de cartró folrat de pergami, amb testaments i òbits, compravendes de peces de terra i censals vinculats amb el doctor en dret Josep Boquer i Àries, germà del notari Francesc (1761-1787), ambdós de la Selva del Camp, i balanços de la fàbrica de teixits i confecció de la Societat de Vilella, Vallès i Companyia de Reus (1851-1855) i altres documents dels anys 1880-1929: capítols matrimonials i compravendes de cases i trossos de terra i censals de Torredembarra, Vilallonga del Camp i Tarragona.

Quant al volum, enquadernat també en cartró folrat de pergami (sense llom), conté els manuals dels anys 1762-1765 del notari públic d'Alcover, per autoritat reial, Felip de Caçador –el ric alcoverenc Joan Caçador, destacat austriacista a la Guerra dels Segadors, rebé el privilegi de cavaller el 1654 i l'escut familiar orna la porta d'una casa de la vila–; 1762, gener, 13-1762, desembre, 6 (II+80 F.); 1763, gener, 12-1763, desembre, 12 (II+72 F.); 1763, desembre, 26-1764, desembre, 20 (II+95 F.), del qual manquen els f. 63-89, arrencats gairebé per complet i 1764, desembre, 27-1765, desembre, 11 (II+91 F.), amb índexs alfabètics. A més dels instruments datats a Alcover i al llogaret de la Plana, se'n localitzen d'altres de l'Albiol, l'Argilaga, Cabra del Camp, Capafonts, Castellvell del Camp, Creixell, Farena, el Milà, Mont-ral, Prades, la Riba, Rojals (inclòs el molí

del Pinatell), el Rourell, la Selva del Camp, Sitges, Valls i Vallmoll. Entre la tipologia documental trobem: capítols matrimonials; vendes perpèctues, de drets i a carta de gràcia; convenis; èpoques de cancel·lació de deute, de dot i de llegat; donacions; testaments; inventaris post mortem; deutoris; creacions, encarregaments i lluïcions de censals; procures; relacions extrajudicials; presentacions de benefici, requestes, lletres i memorials...

Alguns dels principals cognoms d'Alcover esmentats són: Agustenc, Agràs, Altés, Amigó, Arnau, Barberà, Bartomeu, Bover, Carreres, Climent, Coletes, Company, Dalmau, Escoter, Espanyol, Ferrer, Ferret, Domingo, Figueres, García, Garriga, Giralt, Isern, Llavorer, Madurell, Martí, Mas, Masip, Miró, Molner, Nogués, Oller, Olomar, Papiol, Ponsoda, Ribelles, Roca, Sabater, Sans, Santromà, Soler, Tell, Vidal, Voltor, etc.

Digitalització dels plànols parcel·lars de rústica d'Alcover pertanyents de la Gerència Territorial del Cadastre de Tarragona

En el marc de la col·laboració entre l'Ajuntament d'Alcover i l'Arxiu Històric de Tarragona, durant el mes de febrer de 2008 es varen digitalitzar un conjunt de 44 plànols pertanyents a aquest municipi de l'Alt Camp. Els plànols estan datats entre els anys 1943-1944, i el seu format és de 75 x 100 centímetres i 60 x 80 centímetres.

Es tracta de plànols topogràfics parcel·lars del Cadastre de Rústica o catastrones que formen part d'un conjunt de documentació molt més extensa pertanyent a la Gerència Territorial del Cadastre de Tarragona i que va ser transferida l'any 2006 a l'Arxiu Històric de Tarragona, en el seu paper d'Arxiu Provincial.

Per al procés de digitalització s'ha utilitzat un escàner aerí. S'ha obtingut una resolució de 300 ppi òptics reals i s'han traspassat les imatges a tres formats de consulta ràpida: web (1 MB o menys), JPG (de 10 MB) i TIFF (de 20 a 30 MB).

Aquesta intervenció ha fet possible que l'AHT disposi també d'una còpia digital, que permetrà posar aquests documents a disposició dels investigadors a través dels ordinadors de la sala de consulta i farà innecessari manipular els plànols originals.

Mes enllà d'aquesta actuació, l'Ajuntament d'Alcover té previst de fer difusió d'aquesta interessant documentació, a través d'una exposició que podria comptar amb una selecció dels plànols originals.

Reorganització i nou projecte per a la biblioteca auxiliar de l'AHT

Des de la fi de l'any passat l'AHT disposa d'una bibliotecària per reorganitzar el fons de la seva biblioteca auxiliar, considerada com una biblioteca mitjana, ja que comprèn uns 7.000 volums. A més de la Classificació Decimal Universal, s'inclouran altres normes bibliogràfiques i les cata-

logràfiques que regeixen el sistema de catalogació del sistema bibliotecari català. Així mateix es planificarà i coordinarà l'emmagatzemament del fons bibliogràfic.

D'altra banda, per tal d'adaptar-nos a l'ús de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació, a través del sistema VTLIS, s'integrarà la biblioteca al catàleg de les Biblioteques Especialitzades de la Generalitat. Aquest catàleg permet la consulta i difusió per xarxa del fons, conjuntament amb 38 biblioteques i centres de documentació que donen suport a l'activitat de les entitats de l'Administració pública de Catalunya.

Jornades d'Estudi i Debat: Tarragona a l'època de Cristòfor Colom

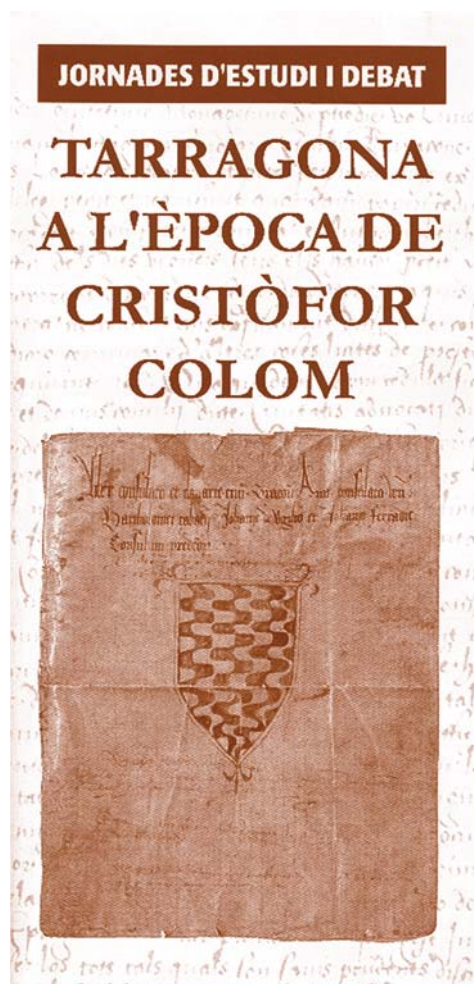
Amb la col·laboració del Centre d'Estudis Colomins, de la Universitat Rovira i Virgili i dels Serveis Territorials del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació a Tarragona, el passat mes de novembre l'AHT va organitzar les Jornades d'Estudi i Debat. Tarragona a l'Època de Cristòfor Colom.

El fet que documentalment es conegui l'estreta relació de Cristòfor Colom amb algun personatge de Tarragona, i que en la documentació de Tarragona coetània a aquest personatge aparegui el cognom Colom amb una certa freqüència, i considerant també que hi ha un cert desconeixement d'aquesta època a cavall de la baixa edat mitjana i l'inici de l'edat moderna, va impulsar la realització d'aquestes Jornades, que varen tenir lloc a la seu de l'arxiu els dies 8 i 9 de novembre de 2007.

El dia 8 hi va haver les ponències següents: "Europa entre dos segles: les conseqüències d'una expansió", a càrrec del doctor Lluís Navarro Miralles; "Tarragona al segle XV. Consolidació d'un centre econòmic regional", de la doctora Maria Bonet Donato; "El conflicte del blat a la Baixa Edat Mitjana: el cas de Tortosa i Tarragona", pel senyor Albert Curto Homedes, i "La Inquisició a Tarragona al segle XV: el cas d'Andreu Colom", pel Dr. Joan Bada.

El dia 9 l'atenció es va centrar en la figura de Colom i les seves relacions amb Tarragona; així, al matí hi va haver les ponències de la doctora Isabel Companys "Comentari de documentació de la Tarragona del segle XV conservada a l'Arxiu Històric de Tarragona", i de la doctora Montserrat Sanmartí Roset "L'escriptura de Cristòfor Colom. Una mostra de catalanitat". La tarda es va iniciar amb la projecció del documental *Enigma Colom*, seguit per les ponències del senyor Ernest Vallhonrat, "Les relacions de Cristòfor Colom amb Tarragona: Miquel Ballester, amic i company de Colom" i del senyor Antoni Soler, "Els Colom de Tarragona".

Van seguir a les ponències d'ambdós dies dues taules rodones en què es varen posar en comú les diverses qüestions sorgides de les ponències presentades, així com les plantejades pels as-

sistents en els torns oberts de paraules. Cal fer esment que l'assistència a les Jornades es va oferir als alumnes de la URV com a crèdit lliure, amb la qual cosa la presència d'estudiants de la Universitat va ser notable.

L'arxiu té previst incorporar a la seva pàgina web els textos de les ponències i les gravacions de les taules rodones, per tal que puguin ser accessibles al públic en general.

Finalment, cal dir que les Jornades van tenir un ampli seguiment en els mitjans de comunicació locals, tant pel que fa a premsa com ràdio i televisió.

L'AHT inicia a Salomó el servei d'assistència als municipis de la comarca del Tarragonès en l'àmbit del patrimoni documental

Canalitzat a través del Consell Comarcal del Tarragonès, l'AHT ja ha iniciat les tasques d'assistència als municipis del Tarragonès en l'àmbit del patrimoni documental; la primera població a gaudir d'aquest servei ha estat Salomó, on s'estan portant a terme les tasques necessàries per implementar un sistema d'arxiu eficient, que respongui a les necessitats del mateix Ajuntament, però també a l'indispensable control de la

documentació per part de l'AHT.

El servei d'assistència municipal neix amb la voluntat de fer possible un servei permanent de suport a les localitats de la comarca que no disposin d'un sistema d'arxiu i gestió documental i que estiguin interessats en la seva aplicació.

Arxiu del Port de Tarragona

III Premi d'Investigació Port de Tarragona

L'Autoritat Portuària de Tarragona convoca el III Premi d'Investigació Port de Tarragona, les bases del qual es poden consultar a la pàgina web del Port de Tarragona, a l'adreça www.porttarragona.cat, o sol·licitar-les a l'Arxiu del Port o al Servei de Publicacions del Port de Tarragona. La dotació del premi és de 6.000 euros i el termini de presentació dels treballs, el 15 de desembre de 2009.

L'any 2004 l'Autoritat Portuària de Tarragona inicià la convocatòria d'aquest certamen amb l'objectiu de fomentar la investigació i els estudis sobre el Port de Tarragona i el seu entorn més immediat. El premi es convoca cada dos anys i l'obra guanyadora és publicada per la mateixa Autoritat Portuària.

Arxiu Municipal Administratiu de Terrassa

Ingrés de noves col·leccions i fons fotogràfics

Darrerament han ingressat a la secció fotogràfica de l'Arxiu Municipal dues col·leccions i un fons fotogràfic que, malgrat que no són d'un volum quantitatiu considerable, destaquen per la qualitat del seu contingut. D'una banda la col·lecció de la Massa Coral de Terrassa i de la col·lecció de Beneta Trullàs, ex directora de la mateixa Massa, i de l'altra el fons de Carles Altimira.

La col·lecció de la Massa Coral ingressà al mes de novembre del 2007 fruit de la donació que féu la mateixa entitat, consta de 245 positius de diferents formats, 195 de petit format en un àlbum i 50 fotografies de gran format emmarcades. L'abast cronològic cobreix la primera etapa de la Massa Coral entre el 1944 i el 1970, moment en què l'entitat gaudí d'un important reconeixement a escala local i sobretot, estatal. Paral·lelament, la col·lecció fotogràfica de Beneta Trullàs, composta de 209 positius disposats en un àlbum s'ocupen de la seva vida relacionada amb la música i de la seva etapa com a directora de la Massa Coral de Terrassa, conjuntament amb l'etapa de la direcció de Rosa Puig, fundadora de l'entitat. Les dues col·leccions permeten documentar i il·lustrar la vida d'una entitat cabdal en la història musical de Terrassa i que allotja moltíssims terrassencs i terrassenques que buscaven en el cant coral el seu lloc d'expressió artística. Ambdues col·leccions ja s'han digita-

litzat i són accessibles al públic.

El fons de Carles Altimira, fuster de professió i germà del fotògraf Jaume Altimira, arribà a principis del 2008 fruit d'una donació efectuada pels seus descendents. Cobreix l'etapa entre el 1936 i el 1967 i documenta, essencialment, les seves activitats lúdiques com a membre del Centre Excursionista de Terrassa. De forma especial destaquen les imatges de les excursions d'hivern i les sortides a esquiar del Centre en diferents llocs del Pirineu Català. Un altre grup de fotografies il·lustra l'etapa de transformació del barri terrassenc de Torresana al final dels anys seixanta, moment d'arribada de fortes onades d'immigrants que poblaren un sector que fins llavors havia estat zona de conreus. La donació consta de 597 plaques de vidre de petit format, amb un estat de conservació no gaire bo. Actualment el fons està en fase de tractament arxivístic, restauració i digitalització.

Arxiu Municipal de Torelló

L'arxiu estrena instal·lacions

El passat mes de desembre, l'arxiu municipal de Torelló va estrenar, unes noves instal·lacions. L'arxiu s'ha allotjat al Mas Prat, una casa històrica de Torelló que, al llarg del temps, ha tingut una gran diversitat d'usos: hostel, escola municipal, teatre, jutjat de pau... No va ser, però, fins a finals dels anys noranta quan es va iniciar un ambiciós projecte de rehabilitació i de restauració de l'edifici Mas Prat per tal de convertir-lo en la futura seu de l'Arxiu Municipal.

El resultat d'aquesta actuació ha estat la creació d'un nou espai expressament pensat per donar resposta a les necessitats i els requeriments específics del servei d'arxiu municipal. Amb una distribució en tres plantes, l'arxiu té una capacitat total de més de 1.000 metres lineals (aptes per a un eventual creixement), disposa d'una àmplia sala de consulta, un taller per a treball intern del personal de l'arxiu i una sala polivalent.

Aquest nou equipament ha representat un salt qualitatiu en les funcions de l'arxiu, i sobretot ha suposat un impuls a la projecció del servei cap a la ciutadania. En aquest sentit, al mes de novembre passat es va fer una primera jornada de portes obertes, amb una notable presència de públic, per tal d'inaugurar les noves instal·lacions, i així també donar a conèixer el servei als ciutadans.

Arxiu Comarcal del Vallès Occidental

Lliurament de curtmetratges sobre l'època franquista fets per estudiants de batxillerat

Com a activitat del crèdit de cinema de primer

de batxillerat de l'Escola Pia de Terrassa, els alumnes han fet cinc reportatges cinematogràfics a partir d'imatges de l'exposició fotogràfica «Terrassa, 1939-1968. L'Ull de Carles Duran» produïda per l'Arxiu Municipal Administratiu de Terrassa. L'objectiu del treball ha estat aplicar els continguts teòrics de la matèria estudiada i descobrir la importància de la memòria històrica com a mitjà per comprendre el present. Dos d'aquests reportatges tracten les riudes de 1962 a Terrassa i els altres il·lustren aspectes diversos del règim polític i la societat de l'època. El resultat dels treballs ha estat lliurat a l'Arxiu Històric de Terrassa, vinculat a l'Arxiu Comarcal del Vallès Occidental, on es conservaran a la secció de Memòria Històrica.

Arxiu Municipal de Viladecans

Exposició «Els Nostres Arxius la Nostra Memòria»

L'Arxiu Municipal de Viladecans (Barcelona) va organitzar l'exposició «Els Nostres Arxius la Nostra Memòria» que es va fer a la sala d'exposicions de la Torre del Baró. L'exposició ha romàs oberta entre el 17 de gener i el 24 de febrer de 2008.

Amb aquesta exposició, organitzada per la Comissió d'Arxius Municipals i Comarcal del Baix Llobregat, podreu conèixer en profunditat què som i què fem els arxius municipals com a equipaments gestors del patrimoni documental local. Alhora que us convidem a endinsar-vos molt especialment en l'Arxiu de la nostra ciutat.

Com a complement a les activitats organitzades amb motiu de l'exposició, l'Arxiu Municipal de Viladecans us invita, igualment, el proper dijous 24 de gener a les 19 hores, a la sala d'actes de la Torre del Baró, a la conferència «Els arxius municipals. Del pergamí al ciberespai», a càrrec de Teresa Cardellach Giménez, directora de l'Arxiu Municipal de Terrassa.

Ingressa el fons de l'Ajuntament de Castellterçol El 27 de juliol passat va ingressar a l'Arxiu Comarcal (ACVO) el fons de l'Ajuntament de Castellterçol, un total de 150 metres lineals del període 1852-1998. Prèviament es va signar el contracte de dipòsit entre l'alcalde de l'esmentada població i el president del Consell Comarcal, en data 14 de juny. Al mes d'octubre hi ha hagut una nova transferència de documentació. Igualment s'ha arribat a un acord amb aquest Ajuntament pel qual l'arxiver comarcal assessorarà i ajudarà els tècnics municipals a organitzar i classificar la documentació més recent que s'ha anat generant i que s'ha anat acumulant a l'arxiu administratiu.

Transferència del Consell Comarcal del Vallès Oriental

El 19 d'octubre es va rebre a l'ACVO una nova transferència de documentació del Consell Comarcal, en concret 14 metres de caixes del registre d'entrada i sortida de correspondència del període 1990-1996. Cal destacar que el Consell Comarcal, mitjançant la seva arxivera Raquel Ferrer, està fent un important projecte d'organització del seu arxiu de gestió i arxiu administratiu. En aquests moments s'està acabant d'elaborar el quadre de classificació i, a la vegada, s'ha tramitat una proposta d'eliminació documental, així com preparant i efectuant transferències a l'ACVO. Tot aquest procés té el suport i l'assessorament de l'arxiver comarcal.

Altres ingressos

Els darrers mesos s'han produït altres ingressos de documentació: Cambra Agrària de Lliçà de Vall, tres capses (1959-1994); Centre Excursionista de les Franqueses, set documents (1973-74); nova transferència de documents de les cambres agràries de l'Ametlla, Cànoves i Llinars del Vallès, 3 capses (1963-1992); CEIP Pereanton de Granollers, una capsa de documents i diversos llibres de text, 2,8 m (1905-74).

Estudi dels arxius patrimonials i parroquials del Vallès Oriental

El mes d'octubre va finalitzar un estudi sobre els arxius patrimonials i eclesiàstics de la nostra comarca, encarregat per l'ACVO a la historiadora i arxivera Almudena Gutiérrez i que forma part del projecte *Inventari del patrimoni documental del Vallès Oriental*. Fruit del seu treball és un voluminós informe que inclou llistes d'arxius familiars i de masies, així com inventaris dels fons dels arxius parroquials. És remarcable la tasca

d'investigació que s'ha dut a terme a l'Arxiu Diocesà de Barcelona, on es conserven riquíssims fons parroquials de poblacions com l'Ametlla del Vallès, Cardedeu, Lliçà d'Amunt, Martorelles, la Roca del Vallès, Sant Celoni (Vilardell i Olzinelles) i Sant Pere de Vilamajor, entre d'altres.

Archiu Generau d'Aran

Compra de 33 postals

Les postals reproduïxen imatges generals de poblacions araneses i detalls d'edificis religiosos i civils, d'autors com Frères Labouche de Tolosa, Sarthe de Luchon, M. Solé de Bossòst, Silvi Gordo Montaña, Zerkowitz, Campistrous i A. Gaza.

Compra de les Ordinaciones de Juan Francisco de Gracia de 1752

L'arxiu ha comprat un exemplar del llibre de les *Ordinaciones* del doctor Juan Francisco de Gracia de Tolba. És una reedició del 1752. El 1613, de Gracia de Tolba, assessor del comtat de la Ribagorça i visitador reial de la Val d'Aran, va fer un informe-relació sobre la situació d'Aran. Així mateix, per actualitzar i recopilar l'administració aranesa va redactar (1616) un document conegut com *Ordinaciones*. Hi actualitza l'administració aranesa: a més dels oficials reials dels llocs i viles araneses, estaria formada per sis consellers, un per terçó (en aranès: *terçon*), un procurador o síndic general, sis prohoms per cada terçó i tres oïdors de comptes. Aquests oficis, nomenats d'extracció, utilitzaren la forma de la in-

Rerefons

Exposició «Pergamins Segellats de l'Arxiu Històric de Tarragona»

Isabel Companys Farrerons, tècnica de l'AHT. Ricard Ibarra Ollé, director de l'AHT

Una de les prioritats en la tasca de l'AHT és la difusió dels seus fons. Cal fer conèixer a la societat quins documents conserva l'arxiu, de quina forma són tractats i com poden ajudar a retrobar la nostra història. És des d'aquesta perspectiva que cal entendre l'exposició objecte d'aquestes ratlles. Com és sabut, l'AHT és un arxiu amb tradició, creat l'any 1944 i que va incorporar bona part de la documentació més antiga –provinent del fons de l'Ajuntament de Tarragona i de la desamortització– de manera gairebé paral·lela a la seva creació. D'entre aquesta documentació antiga cal destacar els documents en pergamí i, dins dels darrers, és obligat fer referència particular als que, malgrat la seva edat, encara exhibeixen el segell que els acreditava com a originals.

En total, l'Arxiu Històric de Tarragona custodia prop de 2.100 pergamins documentals –pells de vedell, ovella o cabra especialment preparades com a suports escripturaris–, datats entre 1056 i 1783, en general en força bon estat de conservació. La procedència d'aquests exemplars és diversa: el fons de l'Ajuntament de Tarragona, dipositat a l'AHT des dels seus inicis (uns 700, recentment digitalitzats en llur totalitat i amb el catàleg en curs de revisió); el patrimonial de la família Moragas (236); el de la Comunitat de preveres i el senyorial dels comtes de Santa Coloma (uns 620 i 290, respectivament, més uns quants altres corresponents a l'Arboç, sense catalogar). També n'hi localitzem de la Vall Ferrera (Pallars Sobirà), vinculats amb la família Castellarnau (31); d'algunes poblacions del Camp de Tarragona (100); del monestir de la cartoixa d'Escaladei, ingressats arran de

la desamortització; de Tardajos (Burgos); de la quadra de Su (Riner, Solsonès); de Cruïlles...

Complementàriament al procés descriptiu del conjunt de pergamins de què té cura l'arxiu, s'adoptà la decisió d'extreure'ls de les habituals carpetes i de protegir convenientment els més solemnes, emanats de les cancelleries reial i pontificia, de les cúries arquebisbal, del vicariat i de l'oficialat o de la cort dels veguers –sobretot privilegis, convinences, nomenaments, butlles i sentències–, que encara posseïssin, penjant del doblec inferior o plica, el segell, complet

o fragmentari (empremta d'una matriu metàl·lica sobre cera escalfada, plom o cera sota paper, excepcionalment dins una caixa de llauna o fusta o protegit per una bosseta d'aluda), característic element de validació i autenticació –a més de les subscripcions dels atorgants i testimonis, autògrafes o no, el *signum* notarial i les verificacions de la cancelleria–, adherit al document mitjançant diferents formes d'aposiició (una llengüeta o cua tallada a la vora o, per al segellat *en pendent*, una tira de pergami o badana, fils de seda, una cinta o trenzilla de seda groga i vermella, una veta de lli de colors o un cordill de cànem tintat), atesos la fragilitat i el fàcil deteriorament del segell i del seu lligam. Per a la necessària tasca de conservació-preservació, amb el suport del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, es dugueren a terme dues intervencions els anys 2005 i 2006, a càrrec de la restauradora Anna Español, que aplicà el sistema de carpeta-caixa, amb la subjecció del pergami per cantoneres, damunt un suport de cartó ploma, dins el qual s'insereix el segell, ja sigui de cera, de plom o de paper, i la cobertura de protecció amb un full de tereftalat de polietilè enganxat a un costat. En total es varen tractar un total de setanta-nou pergamins i quatre segells solts, datats entre l'any 1233 i el 1783.

Els documents tractats foren despatxats entre altres, pel prior de la Grande Chartreuse (Alps francesos), pels papes Benet XIII, Eugeni IV, Gregori XIII, Urbà VIII...; els ar-

quebisbes Aspàreg de la Barca, Arnau Sescomes i Domènec Ram; l'infant Ramon Berenguer, comte de Prades, el rei Pere III, el seu primogènit Joan, com a infant i governador general i com a monarca al seu torn –en una ocasió conjuntament amb la seva consort Violant de Bar, amb els segells juxtaposats–, Martí I, Ferran I, Alfons IV, Ferran II, Felip II, Felip III i Felip IV de Castella; per lloctinents generals o virreis com l'esmentat infant Joan, rei de Navarra, Joan d'Aragó, el bisbe de Sigüenza o el gran prior de Castella, per les cúries del procurador reial, dels veguers, del vicariat i oficialat i per la Casa de la Ciutat.

Hom pagava una taxa o dret de segell (*ius sigilli*) per l'expedició dels documents que duïen o que havien de dur estampat el segell del sobirà del Principat. Per evitar els robatoris, els frauds i les falsificacions, les matrius dels segells reials –a càrrec del guarda-segells– o municipals eren tancats en cofres –el de la Casa de la Ciutat de Tarragona amb tres panys, un per a cada cònsol. D'acord amb els canvis dels titulars o dels seus càrrecs i territoris, podien ser retocades o renovades, sempre que es fonguessin o inutilitzessin les anteriors. Quan moria el rei o la reina les matrius dels seus segells personals eren trencades a cops de martell o col·locades dins la tomba.

La selecció de les setze peces exposades, que comprenia pergamins i segells solts dels segles XIII-XVII, es va basar principalment en criteris estètics i de diversitat tipològica, pel que feia als segells –flaó o de ma-

jestat, comú, contrasegell, butlla i de cera sota paper-, emprats com a distintius de laics i d'eclesiàstics. Deixant de banda el contingut dels documents i els aspectes paleogràfics i diplomàtics, la mostra il·lustrava sobre les formes –circular i ogival–, tècniques d'impressió, sistemes d'aposició del segell pendent –contraposades als segells de placa i de tampó, amb tinta o en sec, dels manuscrits sobre paper–, la iconografia religiosa –tipus hagiogràfic i devocional– i dels successius monarques catalans –majestàtic, eqüestre, femení– i els emblemes heràldics.

Per dur-la a terme es va disposar del suport dels Serveis Territorials del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació a Tarragona (que va costejar l'adquisició de set vitrines i, a més, va acollir-la físicament), com

també amb el de la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental, que es va fer càrrec del material de difusió.

D'altra banda, un dels aspectes en què es va posar especial atenció fou la seguretat dels documents; cal tenir en compte que aquests pergamins sortien per primera vegada de l'arxiu des del seu ingrés. Es va contractar la corresponent assegurança i es van reforçar les mesures de control de l'espai on restarien exposats.

L'exposició va ser inaugurada el dia 10 de gener i es va cloure el dia 1 de febrer; en aquest període l'assistència de públic va ésser notable, ja que, considerant l'horari restringit i el fet de no obrir els caps de setmana, gairebé 700 persones van poder admirar aquestes peces úniques, veritables joies del patrimoni documental.

Memòries d'un arxivador de secà Albert Villaró

El gendre

El dimecres és dia de mercat. L'arxivador ho sap perquè des de la finestra de l'arxiu veu com van arribant els marxants congelats amb cara de son, i comencen a muntar les parades amb quatre ferros. Com que encara som a l'hivern, el pesat de la música no s'atreveix a fer contaminació acústica amb pasdobles i cucurrucús paloma, i triomfen, encara que sembli inversemblant en una ciutat tan levítica i conservadora, les ofertes de calcetes impossibles. És el dia en què baixen els pagesos dels pobles de la comarca. Aprofiten per anar a la cooperativa a buscar pinso per als gossos, o planter per a l'hort. Si fa sol, s'escalfen al racó bo de la plaça, i comenten les misèries de la política agrària i com d'escarransides s'han tornat les quotes làcties.

De tant en tant, n'hi ha un que puja a veure l'arxivador. Algú li ha dit que, allà dalt, hi ha un boig que pot llegir aquells paperots del temps de la padrina que va trobar amagats i plens de sutge a la teiera, un dia que feia obres. L'arxivador s'esgarrija, desplega

com pot els pergamins encatronats i mig menjats per les rates, entrelluca una data i busca les quatre informacions sensibles de l'època, insinua al propietari que, en un futur feliç, algú podrà fer-se'n càrrec com Déu mana.

Un dimecres es va presentar a l'arxiu el senyor Emili. L'arxivador el coneixia de vista: era l'amo d'una gran casa. Feia poc que l'havia tancada i havia baixat a la ciutat. El senyor Emili, el Mílio de cal Casalí, va dir que tenia alguns documents en un armari, que no havia gosat deixar-los al poble, per por que es fessin malbé o els robessin, i que si volia, de grat els ensenyava a l'arxivador. Dit i fet: aquell armari era com l'Arca de l'Aliança. Una carpeta amb pergamins en perfecte estat de revista –amb dues butlles. Llibres de comptes detalladíssims, un dietari que abastava vuit generacions de Casalins, correspondència insòlita entre hereus i cabalers. Una perla, un oasi enmig d'un desert. Emocionat, l'arxivador s'ofereix. L'ajudarà a classificar, planxarà pergamins, farà registres, ordenarà les cartes.

El senyor Mílio, una mica sorprès per l'ofertament, accepta. Queden que l'arxivador començarà la setmana entrant.

Arriba el dilluns i l'arxivador, amb el cor batent com si anés a una cita romàntica, es presenta a la sucursal urbana de cal Casalí. L'obre el senyor Mílio. No passa de la porta. El gendre –un enginyer químic que viu a Martorell amb la pubilla– ha vingut de visita el cap de setmana i s'ho ha endut tot. Tot.

Que ja ho farà ell, i escriurà la història de la família i que no cal que vingui ningú de fora a fer la feina, podent-la fer ell. El típic complex de l'intrús que vol fer mèrits. L'arxivador surt al carrer, desolat. Un cop més, constata que els gendres i els cunyats són els principals predadors dels arxius patrimonials. Si en aquell moment se'n trobés un, l'estrangularia sense dubtar-ho amb la veta de fer lligalls.

Bibliografia

AUDÍ FERRER, Pere. *Botigues i tallers de Falset a través de les seves factures (1929-1936)*. Falset: Ajuntament de Falset, Arxiu Comarcal del Priorat, 2007. 186 p.

Butlletí de l'Arxiu Nacional de Catalunya. Núm. 19. Març 2008. 40 p.

Els Apunts de l'Arxiu Històric de Girona. Núm. 5 (febrer 2008).7 .

Els nous terrassencs i la ciutat. Fons d'arxiu per a l'estudi de la immigració a la Terrassa del segle XX. Terrassa: Ajuntament de Terrassa, Arxiu Històric de Terrassa, Arxiu Comarcal del Vallès Occidental, 2007. 30 p.

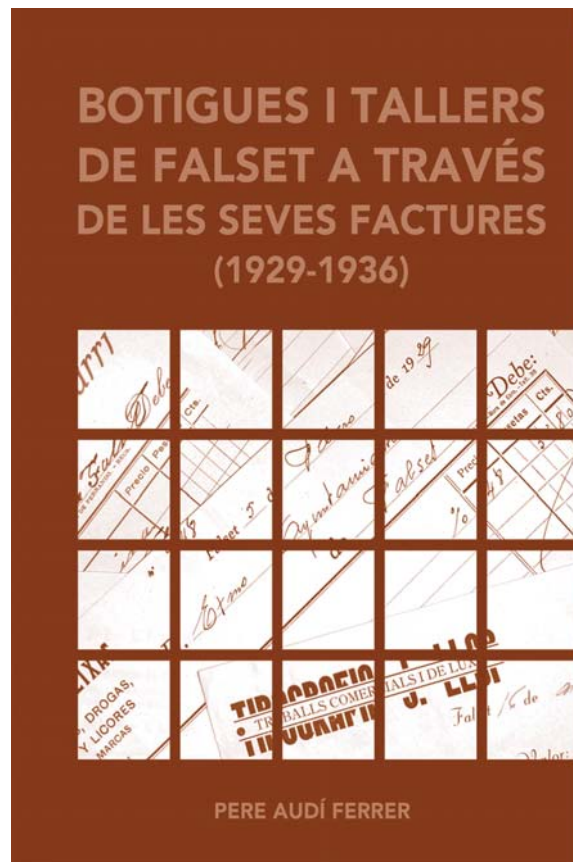
GALLART, Ernest; RUIZ, Galdric; SAIZ, Sílvia. *Plecs de Recerca. Una proposta educativa per al refugi antiaeri i l'Aeròdrom de la FARE al Pla de la Bruguera*. Castellar del Vallès: Ajuntament de Castellar del Vallès, Arxiu Municipal de Castellar del Vallès, 2007. 42 p.

GIL i ROMAN, Xavier; SOLÉ, M. Teresa. "Una troballa en el Llibre de Registre de la Cort de La Bisbal". A: Dava. Arxiu Comarcal del Baix Empordà. (gener 2008) 2 p.

ORTEGA i ROBERT, Jordi: *Una història de la Marina de Sants: vides paral·leles*. Barcelona: Ajuntament, 2007. 253 p.

Recerca. Revista d'història i ciències socials i humanes de Castellar del Vallès. Núm. 6. Arxiu Municipal de Castellar del Vallès (desembre 2007) 218 p.

SABATÉ, Flocel (ed.). *Natura i desenvolupament. El medi ambient a l'edat mitjana. Reunió científica XI curs d'estiu Comtat d'Urgell, celebrat a Balaguer els dies 12, 13 i 14 de juliol de 2006 sota la direcció de Flocel Sabaté i Maite Pedrol*. Lleida: Pagès editors, novembre 2007. Col·lecció Aurembiaix d'Urgell, XI. 352 p.

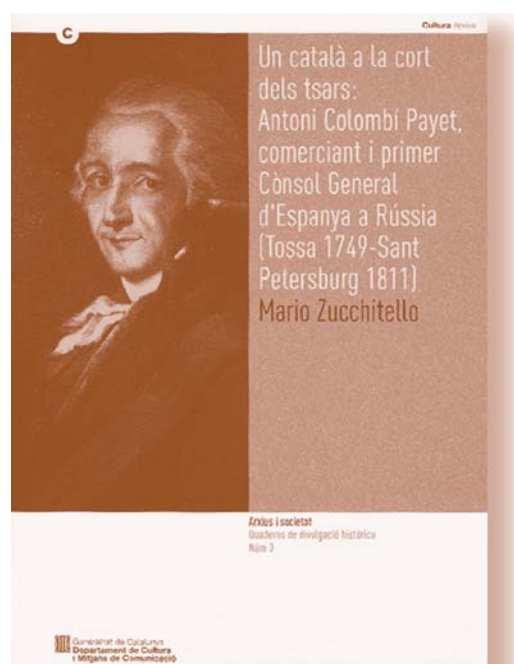

SIMÓ i SERRES, Josep. *Crònica de Porrera 1865*. Falset: Ajuntament de Falset, Arxiu Comarcal del Priorat, 2008. 339 p.

Terme. *Revista d'història*. Centre d'Estudis Històrics de Terrassa. Arxiu Històric Comarcal de Terrassa. Arxiu Municipal de Terrassa. Núm. 22 (novembre 2007).

VIVES i SABATÉ, Marta; MIRET i SOLÉ, M. Teresa. *D'Aqualata a IGD. 50 documents, 50 mirades a la història d'Igualada*. Igualada: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Arxiu Comarcal de l'Anoia. Consell Comarcal de l'Anoia. 190 p.

ZUCCHITELLO, Mario. *Un català a la cort dels tsars: Antoni Colomí Payet, comerciant i primer Cònsol General d'Espanya a Rússia (Tossa 1749 – Sant Petersburg 1811)*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, Direcció General del Patrimoni Cultural. Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental, 2007. Col·lecció Arxius i societat. Quaderns de divulgació històrica. Núm. 3. 429 p.

ARXIUS. Butlletí de la Subdirecció general d'Arxius i Gestió Documental.

Número 52, primavera 2008.

Edita: Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya.

Redacció: Subdirecció general d'Arxius i Gestió Documental, carrer Portaferriça, 1 -Palau Moja-, 08002 Barcelona

A/e: arxius.cultura@gencat.cat - <http://cultura.gencat.cat/arxius>

Direcció i secretaria: Subdirecció general d'Arxius i Gestió Documental. Àrea de Coordinació general d'Arxius. Secció de Projectes i Protecció del Patrimoni Documental

Consell de redacció: R. Alberch i Fugueras, F. Balada i Bosch, L. Germenó i Martorell, Enric Cobo i Barri, M. Font i Vinyes, R. Ibarra i Ollé, A. Magrinyà i Rull, B. Martínez i Raduà, X. Pedrals i Costa, R. Planes i Albets, P. Puig i Ustrell, J. Serchs i Serra, A. Villaró i Boix.

Disseny gràfic: America Sanchez i Albert Planas / Tipografia: PMN Caecilia.

Impressió: Printing Súria, SL. / Tiratge: 2.500 exemplars

Dipòsit legal: B-17.466-93 / ISSN: 1133-3774